

R. Simon

Haggadah, 1985.

①

בעזה ש"ת

הגדה של פסח

עם

ליקוטים נחמדים

הוא אמרות טהורות, על דרכי התורה והעבודה נאמרות,
מקדושי עליון עמודי העולם הצדיקים המפורסמים,
תלמידי הרב האלקי קודש הקדשים,

רבינו ישראל בעש"ט זצוקללה"ה
ושאר צדיקים וגאונים מאורי ישראל

נסדר ויצא לאור בשנת התש"ו לפ"ג אחר חורבן הנורא
במחנה פערנוואלד בארץ צ"י ושממה אשכנז
ע"י הרה"ח"ס מוה"ר יעקב בן ר' אברהם שמחה הכהן פריעדמאן ע"ה

וכעת נסדר מחדש בעזה ש"ת עם הוספות חדשות, רבות ונכבדות, כאשר עיניכם
תחזינה מישרים, כרוכ פאר והדר, כולם באותיות גדולות ומזהירות

< הוצאה שביעית מהדורא חדשה ומתוקנת >

ניסן התשמ"ה ברוקלין יצ"ו

ענין הצדק של פסח - א

③ הנהגת צדק. י"ש בין אבותינו

④ הא רחמא עניא קאסון ארמיא

⑤ כהן אמירת הצדק של פסח
יכול מלאך תכל

⑥ ויולאנו ב' תעצבנו. קא אלי תסוף

2

משיבים את הקערה למקו

מה נשתנה הליל
 שבכל הלילות א
 הלילה הזה
 שבכל הלילות א
 הלילה הזה
 שבכל הלילות אין
 אחת, הלילו
 שבכל הלילות אנו
 מסבין, הליל

ליקוט

שלא יתביישו לילך אצלם לאכול הפ
 והמצה כי היו מתביישים לילך מחמת כשא
 אפי' אינו כל כך בשלימות מכל מק
 כשרואה האמת שעיקר התכלית מכל הוא
 לעשות מצות ומעש"ט, ומיד כשאדם מז
 אותו האמת תופס את עצמו בזה.

(מרו מהר"ש מבעלזא זי

ובאן הבן שואל, קודם שאלת הבנים ו
 נשתנה צוה מרו מהר"ד מבעלזא זי
 שיספקו כף על כף, ואמרו טעמו, כי יצי
 מצרים הי' בזכות קבלת התורה"ק כמ'
 בהוציאן וכו', ועי' ברש"י ז"ל שם ואי
 במדרש רבה בראשית פרשה א' שהתינוק
 דרשו [האותיות הכפולות] כ"ף כ"ף זה ק
 על התורה"ק שנמסרה מכף ידו של הקב
 כביכול לכף ידו של משה רבינו ע"ה ע'
 לכך קודם ההגדה מספקים כ"ף על כ

הנני מוכן ומזומן לקיים המצנה לספר ביציאת מצרים (כמו שכתוב כי ישאלך בנך
 מחר לאמר מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקינו אתכם ואמרת לבנך עבדים היינו
 לפרעה במצרים) לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה [בדחילו ורחימו ליחד שם
 י"ה בו"ה ביהודא שלים] על ידי שהוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל. ויהי
 נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

7 ← הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא
 דמצרים. כל דכפין ייתי ויכול. כל דצריך
 ייתי ויפסח. השתא קא, לשנה הבאה בארעא
 דישראל. השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין:

ליקוטים נחמדים

כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי
 ויפסח, ותמהו המפרשים דזה הי' צריך
 לאומרו בבית הכנסת ובבית המדרש ולא
 כשהוא כבר בבית. וי"ל הכונה דזה מכריז כבר
 בעל הבית להמסובין שידעו גודל קדושת
 וסגולת אכילת המצה וקיום מצות ליל הפסח
 עם שכל מי שהוא רעב וחסר לו פרנסה יכול
 להושע בהשפעות טובות ע"י אכילת המצה
 וכל מי שהוא נצרך לישועה בכל ענין יבוא
 לקיים מצות הפסח — ומסיים על זה השתא
 קא ולכן יש לנו השגות כאלו להתפלל גם על
 גשמיות, אבל לשנה הבאה בני חורין ויהי' כל
 מגמתנו להתפלל ולבקש על רוחניות לבד.
 (מרו מהר"י ט"ב זי"ע)

השתא עבדי לשנה הבאה בני
 חורין, כי יש עוד חילוק אפילו בארץ
 הטמאה אם האדם הוא עבד או אם הוא בן
 חורין, וכן מצינו מי מעכב שיעבוד גליות, זה
 העבדות עצמו מעכב לעבודת הבורא, אבל
 לשנה הבאה שנהיה בני חורין ואז יהיה בנקל
 לעשות רצון הבורא, וכך אמרו האנשים
 הצדיקים שמתחזקים תמיד לעבודת הבורא,
 לאנשים אשר היו להוטים אחר הממון כדי

הא, המפרשים רצו לגרוס 'כהא' כי
 המצה הוא דמיון לחם עוני שאכלו אבותינו
 במצרים, אבל לא זה לחם עניא עצמו.
 והאר"י ז"ל כתב לומר הנוסחא הא ועיי"ש
 בכונות. (עבודת ישראל)

לחמא עניא, הטעם שמצה נקראת לחם
 עוני, מפני שהעני אין בידו לבחור מאכל אשר
 יתאוה ויחמוד. ומוכרח לאכול מן הבא בידו,
 אף הבלתי ערב לחיכו. כן גם אנחנו אוכלין
 מצה מעיסה בלתי מתוקנה, שתהיה שוה לנו
 המתוק ואיננו מתוק, רק לקיום נפשינו
 לעבודתו ית"ש ולקדש עצמינו על ידי אכילת
 מצה. (מאור ושמש)

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא,
 ותמהו המפרשים נוסח של הא לחמא דהלא
 לחם זה הוא כבר לחם אחר, אמנם נכון גם
 הגירסא שלנו דבאמת אין כונתינו על חלק
 הגשמי מהמצה רק על חלק הפנימי של המצה
 אשר יש בו קדושה עילאה אשר בוקעת
 רקיעים כידוע מזוה"ק וספה"ק, וזה הוא
 אותה הקדושה ממש שהי' בהמצה של
 אבותינו הק'.

(מרו מהר"י ט"ב זי"ע)

יכול מראש חדש. תלמוד לומר (שם) פיוס ההוא. אי פיוס ההוא. יכול מבעוד יום. תלמוד לומר בבעבור זה. בבעבור זה לא אמרתי. אלא בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך.

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו. ועכשו קרבנו המקום לעבודתו. שנאמר (יהושע כד ב"ד) ויאמר

ליקוטים נחמדים

כלכו הלא מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ואעפ"כ קרבנו המקום לעבודתו [עד שגם תרח עשה תשובה כדרז"ל] ואין לך דבר העומד בפני התשובה. (המגיד מקאזניטץ ז"ע)

לשאלו ג"כ לא נכזבה תוחלתו כי את פתח לו את הדעת וממילא יוכל ללמוד.

יכול מר"ח כו'. הנה באמת אף אם התינוק שואל את האב שאלה זו בשאר ימות השנה אז יכול האב ג"כ להשיב להבן כפי הכ' בתורה, אך דתוה"ק מורה לנו דכל השנה אף אם יאמר להבן כסיפור יצי"מ לא יהיו אז הדברים מתיישבים בלבו ולא יכנסו באזניו כי זה תלוי באמונת הלב ולא כל מוחא סביל דא זש"א הכ' בעבור זה, ודרש בעל הגדה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך ר"ל כליל פסח שאז מתגלים הארת המוחין אשר רומזין לזה המצה והמרור ובזו הלילה מתגלה אור השכל והאמת והאמונה יחופף כלילה הזה על כל זרע ישראל, ואז כשתשיב לבנך תשובה זו ותגיד לפניו כל הסיפור הלזו אז בודאי יכנסו דברי האב באזניו ויאמין באמת ביצי"מ, משא"כ בשאר ימות השנה שאז החשכות גובר בעולם ע"ז לא יוכל הבן לקבל דברי אביו ולהאמין בהם, ויהי רצון שיקוים בנו כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות אמכ"ר. (אוהב ישראל)

מתחלה עובדי כו', כי שלש המדות שיש אצל האדם אהבה ויראה והתפארות נקראים אבות כי הם מדות האבות הראשונים בחי' חסד גבורה תפארת כנודע, ומהם נולדו תולדות הם המע"ט. ומתחלה טרם כואו אל שכל האמת עובדים עם אלו המדות עבודה שאין בה ממש וזה נקרא ע"ז, עבודה שהיא זרה מאתו ית', כי נדמה בעיני האדם שנוהג כמדת האהבה ותועה בה שאוהב רק א"ע ורודף הוא לקנות שלימותו ומחוז חפצו, לזה משים עיקר מגמתו בתורה ובתפלה ומעשה מצותיו לשאול אוכל לנפשו ונמצא אין אהבתו שלימה את האלהים כי הוא אוהב א"ע וירא בפני עצמו שלא יחסר כל בו, וכללות עבודתו שהוא עובד את כוראו בג' מדותיו המה רק ע"ז מאתו ית' כנו', ועכשיו שבא אל השכל מהות עיקר העבודה מה עניינה שכל עצמה רק צורך גבוה ולא צורך עצמו, קרבנו המקום לעבודתו, לעבוד עם אלו הג' מדות עבודתו ית' דייקא ולא ע"ז. (אור המאיר) ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו, מספר הכ' היאך שהשי"ת צירף וליבן את

מתחלה עובדי כו'. פירוש לא יאמר האדם הואיל והרעותי את מעשי עד הנה אין לי עוד שום תקנה להתקרב אל השי"ת אלא יתחזק על כל פנים לשוב מהיום והלאה ויאמר

יהושע אל כל העם. ו בעבר הנקר ישבו א אברהם ואבי נחור. ו את אביכם את אברהם בכל ארץ כנען. ואר יצחק. ואתן ליצחק לעשו את הר שער ירד

ברוך שומר הבטחו שהקדוש ברוך כמה שאמר לאברהם שנאמר (בראשית טו יג"ד) וי

ליקו הכנס"י ובהר באברהם מכל בני תרח נולד ממנו יצחק, והיה בו עוד סיגים הוליד את יעקב ואת עשו ונתן לעשו או שעיר ועדיין היו סיגים אשר ע"כ הוצרך י ובניו לרדת מצרים ושמה נצרפו כצורף ונתבררו ונתלבנו היטב, וכיה"ר שנה ונתלבן היטב כראוי ע"י משיח צדקיננו שי כ"ב. (אוהב ישו)

ברוך שומר הבטחתו כו', א כמדורש שהשר של מצרים טען למה לא בגלות של מצרים כאשר נגזר עליהם, וב נחסר ק"ץ שנה והתי' הוא שהקב"ה ה הגלות לאבות והאבות הי' להם צער מו בניהם ונחשב הצער של אבות לגלות ישראל כאילו הי' ישראל בגלות גם ד

הגדה של פסח

מא

יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם. כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
 בְּעֶבֶר הִנֵּהר יֵשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם תָּרַח אָבִי
 אֲבָרְהָם וְאָבִי נַחֲוֹר. וַיַּעֲבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים. וְאֶקַּח
 אֶת אֲבִיכֶם אֶת אֲבָרְהָם מֵעֶבֶר הִנֵּהר וְאוֹלֶךְ אוֹתוֹ
 בְּכָל אֶרֶץ כְּנָעַן. וְאֲרַבָּה אֶת זֶרְעוֹ וְאֶתָּן לוֹ אֶת
 יִצְחָק. וְאֶתָּן לְיִצְחָק אֶת יַעֲקֹב וְאֶת עֵשָׂו. וְאֶתָּן
 לְעֵשָׂו אֶת הַר שְׁעִיר לְרִשְׁתּוֹ אוֹתוֹ. וַיַּעֲקֹב וּבְנָיו

יָרְדוּ מִצְרַיִם.

בְּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל. בְּרוּךְ הוּא.
 שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָשַׁב אֶת הַקָּץ לַעֲשׂוֹת.
 כִּמָּה שֶׁאָמַר לְאַבְרָהָם אֲבִינוֹ בְּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים.
 שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית טו יג-יד) וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יָדַע תָּדַע כִּי גֵר

לְיָקוּטִים נַחֲמִידִים

שנה, וזהו חשב את הקץ אלו הק"ץ שנים
 שנחסר הוא הצער של האבות שהי' להם
 במחשבה מהגלות לעשות כאלו היו בגלות
 ממש.

(קדושת לוי)

ויאמר לאברהם ידע כו' קשה דכיון
 דכתב כי גר יהי' זרעך מוכן שהוא בארץ
 נכריה ומה לו לסיים בארץ לא להם, אך י"ל
 בארץ לא להם קאי על מצרים דכתיב
 (בראשית מ"ז) ואת העם העביר אותו לערים
 דיוסף נתכוין בזה שלא יקראו לישראל גרים,
 וזה פירש הכי' כי גר יהי' זרעך בארץ לא להם
 למצרים כי גם המצרים יהיו גרים.

(הרבי ר' ברוך ממעזשבוז ז"ע)

הכנס"י ובחר באברהם מכל בני תרח ואח"כ
 נולד ממנו יצחק, והיה בו עוד סיגים לזה
 הוליד את יעקב ואת עשו ונתן לעשו את הר
 שעיר ועדיין היו סיגים אשר ע"כ הוצרך יעקב
 ובניו לרדת מצרים ושמה נצרכו כצורך כסף
 ונתבררו ונתלבנו היטב, וכיה"ר שנתברר
 ונתלבן היטב כראוי ע"י משיח צדקינו שיבוא
 ב"ב.

(אוהב ישראל)

ברוך שומר הבטחתו כו', איתא
 במדרש שהשר של מצרים טען למה לא הי'
 בגלות של מצרים כאשר נגזר עליהם, ובאמת
 נחסר ק"ץ שנה והתי' הוא שהקב"ה הודיע
 הגלות לאבות והאבות הי' להם צער מגלות
 בניהם ונחשב הצער של אבות לגלות על
 ישראל כאילו הי' ישראל בגלות גם הק"ץ

יום ההוא.
 ס. תלמוד
 רתי. אלא
 לפניך.

נו. ועכשו
 ביד) ויאמר

די עבודה זרה היו
 ומקום לעבודתו [עד
 ררז"ל] ואין לך דבר
 המגיד מקאזניטץ ז"ע

י, כי שלש המדות
 ויראה והתפארות
 ת האבות הראשונים
 כנודע, ומהם נולדו
 זחלה טרם בואו אל
 אלו המדות עבודה
 ג ע"ז, עבודה שהיא
 בעיני האדם שנוהג
 ה: שאוהב רק א"ע
 תו ומחוז חפצו, לזה
 רה ובתפלה ומעשה
 לנפשו ונמצא אין
 ים כי הוא אוהב א"ע
 חסר כל בו, וכללות
 ז בוראו בג' מדותיו
 נד', ועכשיו שבא אל
 ודה מה עניינה שכל
 א צורך עצמו, קרבנו
 ד עם אלו הג' מדות
 ע"ז. (אור המאיר)

המקום לעבודתו,
 י"ת צירף וליבן את

הגדה של פסח

וְאֵת עַמְלֵינוּ — אֱלוֹ הַבְּנִים, כָּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות א כב)
כָּל הַבֶּן הַיְלֹוד הַיְאוֹרָה תִּשְׁלִיכֶהוּ וְכָל הַבֵּית
תִּחְיֶינָה.

וְאֵת לְחַצֵּינוּ — זֶה הַדְּחַק, כָּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ג ט)
וְגַם רְאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לְחַצִּים
אוֹתָם.

וַיּוֹצֵאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרוּעַ נְטוּיָה
וּבְמוֹרָא גָדוֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים (דברים שם)

← **וַיּוֹצֵאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם** — לֹא עַל יְדֵי מְלָאָךְ
וְלֹא עַל יְדֵי שָׂרָף וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ,
אֲלֹא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוֹדוֹ וּבְעֶצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר
(שמות יב יב) וְעַבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה וְהִפִּיתִי
כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה וּבְכָל
אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְהוָה. L

ליקוטים נחמדים

משלים, והשתא יובן דברי בעל הגדה דסידר
כל השלשה טעמים הנזכרים, וירא את ענינו זו
פרישות דרך ארץ, רצה לומר שהוצרכו לעבוד
בלילות כבימים, ואת עמלנו אלו הבנים, ר"ל
שפרינו וריבנו למאד, ואת לחצנו זו הדחק,
ר"ל קושי השיעבוד, כי אלה הועילו למהר את
הקץ לכן מיד וישלח ה' מלאך ויוציאנו וגו'
אף שהי' קודם הקץ.

(הרבי ר' העשיל זי"ע)

וירא את ענינו ואת עמלנו ואת
לחצנו, את ענינו זו פרישות דרך
ארץ, ואת עמלנו אלו הבנים, ואת
לחצנו זו הדחק כו', יש לפרש על פי מה
דאיחא במדרש שלשה טעמים על מה שלא
היו ישראל במצרים רק רד"ו א) דלילות
השלימו, ב) מחמת שהיו פרים ורבים למאוד
ועשו ברד"ו שנים מה שהיו יכולים לעשות
בארבע מאות שנה. ג) דקושי השיעבוד הי'

שמות ב כד)
אלהים
עקב.

כמה
ול וידע

יישות דרך
הדרך ארץ מן
אומרים יפה
זכרו את הר"א
בן נחשב הכל

(בית אהרן)

שראל וידע
ה על ישראל
ת, וזהו וידע

ורשיחא זי"ע)

ידע אלקים.

דע אלקים, אך
ים משועבדים
צרות משונות
הם ומתחכמים
בנסתר, על כן
ת שהיו עושים
ידע אלקים על
סתר שלא היו
ית לבדו כי הוא

קעלשבורג זי"ע)

יציאות השבת פרק ראשון שבת

עין משפט
גר שצוה

במיון ספ"ד מהל
כת הלכה ה' סג
| כה שופ"ע אורח
| ר"ט וטוב"ע יוד
| קן שלה ספ"ד ו'
ג'טו"ע אורח סיני
קא ספ"ד ד'
ד טו"ע י"ד ס'
ג'ל ספ"ד ס'
ה מיון פ"ד מהל
אכל הלכה ו סג
ב טור ש"ע ס'
ספ"ד ג'
ג מיון פ"ה מהלות
שבת הלכה ד סג
| י טו"ע אורח
| י טו"ע ס"ד א'
ה מיון ט"ט טור ש"ע
ס ספ"ד ג' ג'
ה ס' ספ"ד ד'
ו כ מיון ס' מהלות
ז טור ש"ע ס'
טו"ע י'
ל מיון ס' הלכה
ט טור ש"ע ס'
ספ"ד ט' ט'

רבי יהודה אומר המקום ירחם עליך ט'. ק' לר"ח מה מועלת תפלה לר' מאיר ור' יהודה דקאמר בפ"ק דר"ה (ד' פו' וספ) הכל נידונים בר"ה וגזר דין שלהם נחתם ביו"ט דברי ר"מ ל' יהודה אומר הכל נידונים בר"ה וגזר דין של כל אחד ואחד נחתם

בפסח על התבואה והלם ביום הכפורים ר' יוסי אומר אלס נידון בכל יום ואמר ההס אמר רב יוסף כמאן מללין ההודנא אקלורי ותלמידיה כר' יוסי משמע דלר"מ ולר' יהודה לא מהניא ללותא וי"ל דהכא בשבת שבין ר"ה ובי"ט ויהי"ב איירי ולפי מנ"י דמשני ההס איבעית אימא כר' יחזקאל דלמור ר' יחזקאל יפה לוקה להלם בין קודם גז"מ כ' לוקה להלם כהא ספיר: **שבט** איש ירושלים ר"ה לא גריס שבטא דשבטא רשע היה ולא מסקינן בשמיה דשס רשעים ירקב כדאמר בפרק אמר להם המנוחה (יומא דף ל"ה) אלא גרס שבטא דהו גמי שס אלס כדאמר דלמו אלס אחד רשע ושמו אברהם לא נקרא בשס זה אחד והשבתן דמרי שבטא הוו כמו שמוכיח ביטעיה (כ"ג דכ"ט) שבטא אשר על הבית וכתיב וקראתי לעבדי לאלויקים וגו' וממסתך אתן צידו וכתיב בתר הכי (שם ל') ויבא אליו אליקים אשר על הבית ושבטא הסופר משמע דשבטא אשר על הבית כבר מת והיה אליקים במקומו ושבטא הסופר היה אחר: **שאיין** מלאכי השרת מורין בלשון ארמו. לבר מנביראל

בתוך חולי ישראל. שמוך שכולן עם האחרים תפלתו נשמעת בזכות של רבים: שבנא איש ירושלים. אלס גדול היה בירושלים ושמו שגאל: רחמיו. של הקב"ה מרובים: שבת בשלום. נוחו בשבתם לשלום: בקושי התירו. מפני שמנוטע: בתפילה. תורה אור

רבי יהודה אומר המקום ירחם עליך ועל חולי ישראל רבי יוסי אומר המקום ירחם עליך בתוך חולי ישראל שבנא איש ירושלים בכניסתו אומר שלום יוביציאתו אומר *שבט* היא מלועוק ורפואה קרובה לבא ורחמיו מרובין ושבתי בשלום כמאן אולא הא דאמר רבי חנינא ימי שיש לו חולה בתוך ביתו צריך שיערבנו בתוך חולי ישראל כמאן כר' יוסי ואמר רבי חנינא בקושי התירו לנחם אבלים ולבקר חולים בשבתא אמר רבה בר בר חנה בי הוא אולנין בתריה דרבי אלעזר לשיולי בתפילה וימנין אמר המקום יפקדך לשלום וימנין אמר (ליה) רחמנא וירכניך לשלום אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי אומר רבי יוחנן כל השואל צרכיו בלשון ארמי איש מלאכי השרת נוקקין לו ישאיין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי ישאיין חולה דשכינה עמו *דאמר רב ענן אמר רב מנין ששכינה *סועד את החולה שנאמר ה' יסעדנו על ערש דוי חנינא נמי הכי הנהבס לבקר את החולה לא יישב לא על גבי מטה *ולא על גבי כסא אלא מתעטף ויושב לפניו מפני ששכינה למעלה מראשותיו של חולה שנאמר ה' יסעדנו על ערש דוי *ואמר רבא אמר רבין מנין שהקב"ה זן את החולה שנאמר ה' יסעדנו על ערש דוי: ולא יקרא לאור הנר: *אמר רבה ואפילו גובה *שתי קומות ואפי' שתי מרדעות ואפילו עשרה בתים זו על גב זו חד הוא דלא ליקרין הא אמר ר' אלעזר לא קשיא כאן בענין אחד כאן בשני ענינים אמר רב הונא *ובמרורה אפי' עשרה בני אדם אסור אמר רבא *אם אדם חשוב הוא מותר מירתי *לא יקרא לאור הנר שמו *מה אמר ר' ישמעאל בן אלישע אני אקרא ולא אמה פעם א' קרא ובקש להמות אמר כמה גדולים דברי חכמים שהיו אומרים לא יקרא לאור הנר ר' נתן אומר קרא והמה וכתב על פנקסו אני ישמעאל בן אלישע קריתי והמיתי נר בשבת לכשיבנה בהמ"ק *אביא המאת שמנה א"ר אבא שאני ר' ישמעאל בן אלישע הואיל ומשים עצמו על דברי תורה כהדרום חני חדא שמש בודק כוסות וקערות לאור הנר ותניא אידך לא יבדוק לא קשיא כאן בשמש קבוע כאן בשמש שאינו קבוע ואי בעית אימא הא והא בשמש קבוע ולא קשיא הא ברמשהא והא בדנפשא איבעיא להו שמש שאינו קבוע ברמשהא מהו אמר רב הלכה *ואין מורין בן ר' ירמיה בר אבא אמר הלכה דשרגא אמרה ליה דביתיה ומר לא בדיק לנהורא אמרו החון כו' והאמרת רישא רואה מאי לאו לקרות לא *לסדר ראשי פרשיותיו וכן אמר רבה בר שמואל אבל מסדר הוא ראשי פרשיותיו וכולה פרישה לא מיריבי

מוסף רש"י
מנין ששכינה זן את החולה שנאמר ה' יסעדנו. כמו (תהלים קד) ולחם לבב אנוש יסעד (נזרים ט.).
ואפילו גבוה שתי קומות. שאינו מגיע אל השלם הנר אסור להאיל ומור אסור גבוה ממ אסור, שלא תחלק (לקמן קמט.).
סוטה ל'.
[בסוטה א'
דא"ר]
גריס מ. פ"ט
[י"ג פ"א
ה' יסעדנו ק"י
כ"י יסעדנו ס"י
ס' ספ"ד]
[ס' פ"ט]
לקמן קמט.
[ה' ספ"ד ס"א]
הגהות
הבית
(ס) תוס' ד"ה
שבת וכו' אלא
כשבטא וכל
פ"ג ומית
לחי כמק:

תוס' יומא לת:
אמר כיוונה ק'
ד"ה שני

בינו הנגאל

י הכבוד. אשר רב
ו הלך שולל וזרק
כבודו ואפי' כהל'
א ר' שבעין בן
זר אבא שמוס ר'
עון בן נפילא אין
יין אר האבולת
זא ואין שטרין על
נוקח לארשה ועל
נק ללסיו ספר
זוט ואין שטרין
י' ואין פבקרין את
לה דברי ב"ש וכו'
ד"ן כנתי' ה"ד
ק"ר חלה בשבת
ה'שבט היא מלצוק
את קרובה לבוא:
י יודיה אפר טיול
י יתרחם עלי ועל
חלי ישראל. רבי
י אפר הפקס ירחם
אן בתוך חולי ישראל:
אן אבא רבי חנינא מי
ש לו תלת בתוך ביתו
כני בתוך חולי
א"ר י"ה ויהי וכמאן
ז"י [ספ"ד] [אמרין
נידו וברינן כר'
י דאמר ארס נידון
י ים וטורין בריה
י שבטא איש ירושל'
י ישת אבא שלום
י יאתו היה אומר
י היה מלצוק
י ואת קרובה לבוא
י ופי' מיריבין אמיני
י וי' לשלם א"ר חנינא
י וי' התירו לנחם
י לים ולבקר חולים
י בת כשם דחיישין
י א' יבקש עליו והמים
י ה' וירשעיה...

דלמור בסוטה בריס חלו נלמריין (ד' ל') דלמור מר בל גבריאל ולמוו שבעים לשונות ליוסק ותימא *דאפי' מתבטח שכלל כל אלס יודעים ולשון ארמי חון יודעים:
לא יב על גבי מטה ולא על ספסל. גרלה דקוקא כשחולה שוכב בזמון שלא יב גבוה ממרהשותיו של חולה: **רבי נתן** אומר קרא והטה. הכא ובמסות (ד' ה') גבי יהודה בן טבאי שהרג עד זומם ובהשאלה רבה (יבמה דף ט"ג) גבי וי' שנקרע ס"ת בזמון לא פריד ומה בזמון של לדיקים חון הקב"ה מביא תקלה כ' אומר ר"ח דלא פריד בשום מקום אלא גבי חילת איסור שגנאי הוא ללדיק ביותר והוא דערבי פסחים (פסחים דף קי' וספ) דר' ירמיה אשתלי וטעים קודם הבדלה והנהו דמס' ר"ה (דף כ"ה) דקאמר בסים כבשילא דבבלואי בזמנא רבא דמערבא הקס לא היה מאלל איסור אלא הסעה אסורה וכבראשית רבה *אמרין ר' ירמיה שלח לר' זרחא חד מרסקל דהאטס ומסוק בין דין ה' לדין מתחילת התנחא בעבולא הא קאמר עלה ר' אבא בר זימנא בשס *ר' אלעזר זעירא אלס הראשונים מלאכים חנו בני חונס ואלס הם בני חונס חנו כחמוריס ולא כחמורו של ר' פנחס בן יאיר: *שמשו שאינו קבוע בדמשחא מתי. ללישנא בתרא מצעי ליה ור"ח גריס הא והא בשמש שאינו קבוע איבעיא להו שמש שאינו קבוע בדמשחא מהו אמר רב הלכה *ואין מורין בן ר' ירמיה בר אבא אמר הלכה דשרגא אמרה ליה דביתיה ומר לא בדיק לנהורא אמרו החון כו' והאמרת רישא רואה מאי לאו לקרות לא *לסדר ראשי פרשיותיו וכן אמר רבה בר שמואל אבל מסדר הוא ראשי פרשיותיו וכולה פרישה לא מיריבי

וה' וי' א' יבקש עליו והמים ה' וירשעיה...

למ"נ בסוד בנימין אור חור
 למ"נ אל אר"א ואלו פנימים
 שהם שמות י"ד ה"ה ו"ו ה"ה
 שביסודית ז"ו"נ וכדעה שלהם
 נקרא בני בכרי הוא ברוך שכבר
 יצאו לגמרי מאורו לברוך כידוע
 מסוד אליעזר עבד אברהם וכלב
 בן יפנה בלק"ת. ועליו רמז לעיל
 על יסוד דועיר סוד נער עבד
 העולה למ"נ במובחר נפשו של
 שם ב"ן שביסודה המבואר בשער
 הנסירה הנ"ל. ובלק"ת וירא וכן
 נגזר בדעת עטרא דגבורה שם
 ב"ן עולה למ"נ ליסוד הבינה
 ובני בכרי נעשה מ"נ בעיטרא
 דגבורה ב"ן אל יסוד אמא אשר
 משם יוצאין מאה ברכות והכל
 מכואר לתינוק בן זימן ובכור
 הוא עיטרא דגבורה שם ב"ן יו"ד
 ה"ה ו"ו ה"ה ושורש בכור שם
 יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה נחבר
 במחשבה חכמה לטוב שיהיה
 ראוי להעלות מ"נ כי במחשבה
 דחכמה סתימאה דאריך גבורה
 דעתיק אתכרירו לטוב בסוד טוב
 מעט ז"פ טוב המעטות האור הוא
 חיקונו לעולם לטוב ב"ן בינה
 מעט והאי בן בכור שנחבר על
 ידי ראשית המחשבה הנקראת גם
 בן בכור על שם גבורה דרישא
 דל"א עתיק שכחונו נקרא חכמה
 בכור והאי בן בכור ועיר שמעלה
 מ"נ אל אבא חכמה בפנימית
 שלו כלול כל סטרין צד חסד וצד
 גבורה וכל גוונין שפירין סוד מוח
 חכמה ומוח בינה יאר ה' פניו
 חכמה בינה פניו דעת עליון
 המחכרם וזהו פניו ומעטים
 הענין כיון שהבכור עיטרא
 דגבורה מוכתר הכיור הוא
 בחכמה גבורה דעתיק בחכמה כי
 יש בה דין לכל כולל כל המוחין
 האי בן בכור שנמשך ממוח האב
 וכל הכיורין מכואר שער מ"נ
 שהם מוחין לכל כל ארבע מוחין
 כלולין בחכמה דכלא כלול
 בהא.

פקודא

אתמסר להו לישראל שהרי מצוה זו נמסרה לישראל. וישא העם את בצקו טרם יחמץ.
 וכתיב שאור לא ימצא בבתיכם. והא אוקמוה חבריא והרי ביארוהו החברים ורזא
 אוקימנא בין חמץ ומצה בכמה דוכתי וביארנו הסוד בין חמץ ומצה בכמה מקומות דא יצר
 רע ודא יצר טוב.

נש לאשתעי בהאי שבחא לעלמין לספר בשבח יציאת מצרים, שהוא חיוב על האדם לספר
 שבת זה לעולמים הכי אוקימנא כך העמדנו כל בר נש דאשתעי ביציאת מצרים ובההוא
 ספור חדי בחדוה כל אדם העוסק ביציאת מצרים ושמה באותו ספור זמין איהו למחדי
 בשכינתא לעלמא דאתי דהוא חדו מכלא עתיד הוא לשמוח בעוה"ב שהוא השמח מכולם
 דהאי איהו בר נש דחדי במריה, וקב"ה חדי בההוא ספור כי אותו אדם שמת באדונו
 והקב"ה שמח באותו ספור. ביה שעתא באותה שעה כניש קב"ה לכל פמלייא דיליה ואמר
 לון זילו ושמעו ספורא דשבחא דיילי דקא משתעו בני וחדאן בפורקני הקב"ה אוסף
 לפמליה שלו ואומר להם לכו ושמעו סיפור השבח שלי שבני עוסקים ושמים בנאולתי כדין כלהו
 מתכנשין ואתיין ומתחברין בהדיהו דישאל ושמעו ספורא דשבחא דקא חדאן
 בחדוא דפורקנא דמריהו אז כולם נאספים ובאים ומתחברים עם ישראל ושומעים סיפור השבח
 ששמחים בשמחה של גאולה אדונם כדין אתיין ואודן ליה לקב"ה על כל אינון נסין וגבורן
 אז באים ומנדים לו לקב"ה על כל הנסים והגבורות ואודאן ליה על עמא קדישא דאית ליה
 בארעא דחדאן בחדוה דפורקנא דמאריהו ומודים לו על העם הקדוש שיש לו בארץ
 השמחים בשמחת גאולת אדונם.

כדין אתוסף ליה חילא וגבורתא לעילא אז נוסף כח וגבורה למעלה וישאל בההוא
 ספורא יהבי חילא למריהו וישאל נותנים כח לאדונם במלכא דאתוסף חילא וגבורתא

ידיד ביאור המאמר נפש

ופנו לכם להקשר בדבריהם מכחינת הארה פלונית,
 דהיינו ושמעו ספורא ונודע שאין ההיכלות
 מתקשרות אלא ע"י מה שיהעורר להם מלפני
 מחוכיות ההיכלות מסוד השמות. והיינו אומרנו **כדן**
כלהו מתכנשין הוא קשר ההיכלות אלו עם אלו
ואתיין ומתחברין בהדיהו דישאל דהיינו
 סוד הייחוד הנעשה בהמוני מעלה עם ישראל למטה
 והיינו **כדן** אז, ר"ל כשסיימו ישראל שבחם ויחדם
 ועולים בהתעוררות התפלה והייחוד הנעשה והם
 מייחדים מעין אותו המציאות **אתיין ואודן ליה**
לקב"ה על כל אינון נסין וכו' דהיינו הארת
 האור ההוא שנתגלה לנסים ההם **ואודאן ליה על**
עמא קדישא דהיינו המציאות הרק העולה
 לישראל שם בייחוד ההוא, ונוכרים בדיוקנס הנעלם
 שם וז"ל הרא"ן: מורי ז"ל בספר אלימה בכלל
 הדברים שיש לצדיקים יתרון על המלאכים הוא,
 שהצדיקים כל מה שלומדים ורואים ושומעים נשאר
 להם בזכירה בקנין כולם או רובם. ומה גם אם הדבר
 או הסוד ההוא הוא דבר מבהיל. אבל המלאכים אם
 שומעים סוד אחר או דרוש אחר שעוסקים בו
 הצדיקים, תיכף שוכחים אותו, ואם יחזרו ויאמרו
 אותו הדרוש פעם אחרת או במקום אחר, מתכנסים
 לשמוע ושמים כבראשונה. וז"ש מתכנשין, הגם כי
 כבר שמעו ההגדה בפסחים שעברו. עכ"ל. והיינו
 דמסיק **כדן אתוסף ליה חילא וכו'** דהיינו
 שהספירות מאירות וביטול החיצונים והשבחתם. וז"ש
וכלהו דחלין מקמיה ומלכותו בכל משלה.
 מהרמ"ק. וז"ל הרא"ן: הכרח גדול הוא להרמב"ן ז"ל

פקודא דא אתמסר להו לישראל צ"ל
 לכאורה, הרי כל המצוות נמסרו לישראל ומה
 המיוחד במצוה זו. וכתב הרמ"ק, אתמסר להו
 לישראל, שהם מעצמם קיימו המצוה ונעשית מאליה
 דכתיב **וישא העם את בצקו טרם יחמץ**
 כנראה שמעצמו נהיה להם הרבר, א"כ הענין והסוד
 הוא ענין שמעצמו נמסר ונתגלה לישראל, ואח"כ
 נצטוו לדורות **דכתיב שאור לא ימצא**
בבתיכם. וסוד הענין העמידו החברים במקום
 אחר, אמנם טעם המציאות הנמסר לישראל מעצמו
 הוא להיות דרך כלל הענין החמץ יצה"ר והמצה
 יצה"ש דהיינו להתרחק מהיצה"ר. ודבר זה תלוי
 באדם שמעצמו יתרחק מן הרע, ולכן המצוה מעצמה
 נתגלה להם לישראל שסגולת הדבר להעשות
 מעצמו. והיינו טעם ויאפו את הבצק וכו' ע"כ.

כל בר נש דאשתעי ביציאת מצרים הענין
 שהמספר ביציאת מצרים גורם לחדש אותם האורות
 העליונים שנתגלו מאז ביציאת מצרים, והיינו סיפור
 הנסים לשון ספירות שמשמ מאיר ומספר אותם
 האורות בענין שכוונת הארת הבינה ע"י היסוד עד
 המלכות. ולזה צריך **בההוא ספור חדי בחדוה**
 לשמוח באותו ספור כדי לעורר ההארה היא
 מהבינה **ביה שעתא כניש קב"ה לכל פמלייא**
דיליה וכו' הענין הוא סוד קשר ההיכלות למעלה
 ובניסת פמליא שלמעלה לעורר הייחוד במה
 שישאל מעוררים למטה. ולכן אמר כניש, לקשרם
 יחד. **אמר לון** הקב"ה אומר להם, לפמליא שלו
זילו לכו, ר"ל התייחרו במה שהתחננים גורמים

ספר הצדק

ע"פ פירוש ר"ב ז"ל

כד משבחין גבורתיה ואודן ליה וכלהו דחלין מקמיה כמו מלך שנוסף לו כח וגבורה כאשר משבחים גבורתו ומודים לו וכולם פוחדים מלפניו ואסתלק יקריה על כלהו ועולה כבודו על כולם ובג"כ אית לשבחא ולאשתעי בספור דא כמה דאתמר ולכן יש לשבח ולעסוק בסיפור זה כמו שלמדנו כגוונא דא חובה איהו על בר נש לאשתעי תדיר קמי קב"ה ולפרסומי ניסא בכל אונן ניסין דעבד כעין זה חובה היא על כל אדם לעסוק תמיד לפני הקב"ה ולפרסם הנסים בכל אותם נסים שעשה.

ואי תימא אמאי איהו חובתא וא"ת מדוע הוא חובה והא קב"ה ידע כל מה דהוה ויהוי לבתר דנא והרי הקב"ה ידע כל מה שהיה ומה שהיה לאחר מכן אמאי פרסומא דא קמיה על מה דאיהו עבד ואיהו ידע ולמה הפרסום הזה לפניו על מה שהוא עשה והוא ידע. אלא ודאי אצטריך בר נש לפרסומי ולאשתעי קמיה בכל מה דאיהו עבד אלא ודאי צריך האדם לפרסם ולעסוק לפניו בכל מה שהוא עשה בנין דאינון מלין סלקין כיון שהדברים האלו עולים וכל פמליא דלעילא מתכנשין וחמאן לון ואזדאן כלהו לקב"ה ואסתלק יקריה עלייהו עילא ותתא וכל הפמליה של מעלה נאספים ורואים אותם והולך הכל לקב"ה, ועולה כבודו עליהם למעלה ולמטה.

כגוונא דא מאן דאשתעי ומפרש חטאיו על כל מה דעבד כעין זה מי שעוסק ומפרש כל חטאיו על מה שעשה אי תימא למאי אצטריך וא"ת למה יש צורך בזה אלא מקטרגא קאים תדיר קמי קב"ה בנין לאשתעי ולמתבע חובי בני נשא ולמתבע עליהון דינא אלא, המקטרג עומד תמיד לפני הקב"ה כדי לעסוק ולחבוט חטאי בני האדם ולחבוט דין עליהם כיון דאקדים בר נש ומפריש חטאיו כל חד וחד כיון שהקדים האדם ומפרש חטאיו אחת לאחת לא אשאיר פרשא דפומא לההוא מקטרגא לא משאיר פתחון פה לאותו מקטרג ולא יכיל למתבע עליה דינא ואינו יכול לחבוט דין עליו דהא תדיר תבע דינא בקדמיתא ולבחר משתעי ומקטרג פלוני עבד כך כי תמיד חובט דין החילה ואח"כ מקטרג ואומר פלוני עשה כך ועל דא אצטריך ליה לבר נש לאקדמא ולפרש חטאיו ועל כן צריך האדם להקדים ולפרש חטאיו כיון דמקטרגא חמי דא וכאשר המקטרג רואה זאת לית ליה פשרא דפומא עליה אין לו פתחון פה עליו וכדין אתפרש מניה מכל וכל ואז פורש ממנו מכל וכל אי תב בתויבתא יאות אם שב בחשובה, טוב ואי לאו ואם לא הא מקטרגא אשתכח עליה ואמר פלוני דאתא לקמך בתוקפא דאפין בעיט במריה אותו מקטרג נמצא עליו ואומר פלוני שבא לפניך בעוונת פנים בעש באדוני חובי כך וכך חטאיו כך וכך על דא יאות לאזדהרא בר נש בכל הני בגין דישתכח עבדא מדימנא קמי קב"ה ועל כן ראוי לאדם להזהר בכל אלה כדי שימצא עבד נאמן לפני הקב"ה.

פקודא בתר דא מצוה לאחר זו לאכול מצה בפסח, בנין דאיהו דוכרנא לדרי דרין על

ידיד
שמה בכלל המצות וזכרת את כל הדרך, שמצוה על כל אדם לספר כל הנפלאות שעשה עמו הקב"ה בפרשות. וכן ראיתי אנשי מעשה שכתבו בכתב כל העתות שעברו עליהם וכל הנפלאות שעשה הקב"ה עמם. וכותבים אותו בקיצור ומוליכים אותו כתב עמהם ומידי יום ויום עוברים עליו לספר שבחיו יתברך וכן ראוי לעשות. עכ"ל. **כגוונא דא חובה איהו על בר נש וכו'** ר"ל חובה על האדם להודות על פרטי הנסים שנעשו לו כי בזה גורם להאיר הספירות העליונות באותן ההארות שהאירו לו בעת שנעשה לו הנס. **כגוונא דא מאן דאשתעי ומפרט חטאיו וכו'** כי כאשר מפרט חטאיו, עולה הירדו ומפריד את החיצוני שלא יהיה לו פתחון פה, והקב"ה מתכבד בחשובה שעושה ונורם ייחוד הספירות. **דהא תדיר תבע דינא בקדמיתא** כי המקטרג יתחיל לומר וכי לא כתוב

נפש
כתורה כך וכך, וכאשר משיבים לו הן, אומר והרי פלוני עשה כך בענין שתחילת תביעתו דין סתם לעורר הספירות והגבורות ואח"כ מפרט **אי תב בתויבתא יאות וכו'** צריך המחודר לפרוש, אבל אם אינו פורש הרי גורם רעה על רעה. והענין הוא כיון שמתודה, גורם לעורר ולמשוך הפנס מלמעלה ומיד הקב"ה נזור עליו הדין. והוא יושב ומקבל הדין. מיד אין לשטן פתחון פה כי כבר נשפע הדין ונמסר לו נזירת מחילת עונותיו וינקט מן החוטא כך וכך. א"כ ודאי אין לו פתחון פה שהרי כבר נזר עונש על המחודר מלמעלה, וגרם לחיצוני לפרוש ממנו כי החיצוני מתרצה בחלק הנשפע לו, היינו בעונש שנזר עליו. אבל אם יתחור לחטא, אז חוזר הפנס אל מקומו והשטן אוחז שם והעונש יתנבר. מהרמ"ק.

פקודא בתר דא לאכול מצה בפסח בנין דאיהו דוכרנא לדרי דרין וכו' הענין, שהמצה

יסוד אמא יסוד דועיר והוה לאשתכחא בורגא תתאה רחל. ומפרש עוד והיה כמאן דאמר על מלכא צ' רצלם המבואר בדרושי הצלם דאיהו זמין לאתמשכא כי צ' זאת על שמה נקרא ועיר מלך נמשך מיסוד דאמא והיה שדי וזמין לאתמשכא כדעת זה של צ' לתתא לאנהרא וצין וכלא כרוא חדא יסוד אמא נקראת. והיה במקומה על שם ששם עולין ו"ה למ"ן והם על י"ה ועל עמירתה כחזה ת"ת ו משם נעשהכתר דרחל ה ואת"כ י"ה מוחין ורחל כמבואר בסידור והיה אם שמע.

דא איהו רוא דימינא
אור קדמאה אברהם יומם דאקרי חסד עלאה אור קדמאה חסד הראשון שכולו חסד אף בהתפשטות דאזיל עם כלהו יומין אינו משתנה כלל משרשו והיא למטה כבהירות שלו כמה למעלה אחר הפשוט שאינו משתנה כלל ואיהו מאיר וממתיק אל המתפשטין להאיר עליהם סוד האחדות שלא ישתנה כלל בדוקן בהתפשטות לארבע סטרין ומעלה ומטה נ"ה וארבע סטרין הם עיקר דרום חסד המתפשט צפון גבורה מזרח ת"ת מערב יסוד לכך לא ידקדק ואמר ארבע סטרין כיון שהזכיר יסוד כבר ניכלול נ"ה מעלה ומטה וקב"ה דעת עליון שבשרוש של המחפשיין מסדר ביה בהאי אור והארה של השורש שהוא אור קדמאה סדורא דכל עלמא שכל עלמא מבואר בשער טנת"א שהם עשה קצוות דועיר אשר השורש מאיר בהם להתפשטין כמבואר שער הלולב ובלק"ת ישעיה והוא יומם דאזיל עם כולוהו יומין דקא אחפשט עם המתפשטין ככל סטרין ששה קצוות אפילו גו תהומי יסוד רחל נקודת ציון שבה שגם שם ניגנו אור קדמאה בצדק גו תהומי תהאי שביסודה הכל כמבואר לעיל ומכאן והולך כי כמו שמבואר בלק"ת וירא ושער מ"ן ומ"ד כי לכל נשמה יש לבוש אלוה מבחינות אור קדמאה דאשתכח ביסודיה דור"ג והוא כנשר יעיר ומבחר הטוב כן מיסוד אמא יוצא לבוש להאי ברא בוטרא ועיר טלית לבינה כטעם לבשו כרי סכורי הכאר כרוה נדיבי העם כסוד מ"ן שבה ומשם יצאו לבושים אל כל הנשמות צאן קדשים באורקדמאה ביחוד המאיר אל יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה כסוד יוד פעם א ה פ" ד ואופעם נ הא פ" י מספר לבשו כרי הצאן ועמקים ממעמקים קראתיך האי עומקא עלאה יסוד הבינה ועטפו בטלית לבינה מאור קדמאה להא

הגדה של פסח

עם פירוש נחמד ונעים
מפה קדוש נשמעים, בשם נקראים

הלל נרצה

עם ילקוט

ערוגת הבשם

ובנוסף גם ילקוט

ערוגות בגן

על שיר השירים

מלוקט מתוך חידושי אגדה

אשר השאיר אחריו ברכה

הרב הגאון הצדיק המפורסם בכל קצווי ארץ

בתורתו וצדקתו חסידותו ופרישתו

מרון **מושה** בן הרב הגדול הצדיק חריף עצום

המפורסם בשם טוב מו"ה **עמרם** זצלה"ה

גרנינואלד

מק"ק טשארנא

בעהמ"ח ספרי ערוגת הבשם ועוד

שהיה אב"ד ור"מ בק"ק הומנא ובק"ק קליינווארדיין

ואח"כ בק"ק חוסט יצ"ו

ושם חלקת מחוקק ספון

נערך נלקט ונסדר על ידי

הרב אהרן שפירא

נאראל - בני ברק

יוצא לאור על ידי נכד המחבר

יהושע בהר"ר דוד גרינוואלד

ברוקלין

שנת תשע"א

וַיִּיבֹוֹל. כָּל דְּצָרֶיךָ יִיתִי וַיִּפְסַח. הַשְּׁתָּא
הַכָּא, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל.
הַשְּׁתָּא עֲבָדֵי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוֹרִין:

מניח הקערה ומכסה את המצות

הא לחמא עניא. בגמטריא 'יראה', התחילו רבותינו נג' תיבות אלו, לרמוז מה דאמרו רז"ל [שנה לא, א] מאי דכתיב [ישעי' לג, ו] והיה אמונת עמך חוסן ישועות חכמת ודעת וגו', אמונת זה סדר זרעים, עמך זה סדר מועד, חסן זה סדר נשים, ישועות זה סדר נזיקין, חכמת זה סדר קדשים, ודעת זה סדר טהרות, וכו', ואפילו הכי אי יראת ה' אולרו אין ואי לא לא.

הא לחמא עניא. תקנו פסקא קמייחא בלשון ארמי, נראה לי בס"ד על פי מה דאיתא בזהר הק', רעיא מהימנא פרשת צו [ח"ב מ, ב ראה לעיל עמוד קד לשון הוהר], וז"ל, פקודא לספר בשבחה דיניאת מנרים, דאיהי חייבא על בר נש לאשתעי בהאי שבחה לעלמין, הכי אוקימנא, כל בר נש לאשתעי ביניאת מנרים, ובהאי ספירא חדי צחדוה, זמין איהי למחדי בשכינתא לעלמא דחתי, דהוא חדי מכלא דהאי, איהי בר נש דחדי צמאריה, וקודשא בריך היא חדי בהאי ספירת, בהאי שעתא כנש קודשא בריך היא לכל פמליא דליה, ואמר לון, זילו ושמעו ספירא דשבחה דלי דקאמשתעין בני, וחדאין צפרקני וכו', עיי"ש דצרות קודש מלהבות אש.

והנה אמרו רז"ל צ"צ דשבת [יב, ב] לעולם אל יספר אדם בלשון ארמי, שאין מלאכי השרת נזקקין בלשון ארמי, ופריך מהא דהנכנס לבקר את החולה וכו', ומשני שאני חולה דשכינה למעלה מראשו. ופירש רש"י [שם ד"ה דשכינה עמו], ואין לו נורך למלאכי השרת שיכניסו חפלתו לפנים מן הפרגוד, עיי"ש. והנה, לכאורה תמוה מאי עבדתיה דמלאכי השרת לתפילתו

ילקוט ערוגת הבשם

כהא לחמא עניא וכו' [ראה לקמן עמ' קפד 'הלל נרצה' על הפסקא וירא את ענינו], כל דבפין ייתי וייבול, כל דצריך ייתי ויפסח, השתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל וכו'. וצריך ביאור, דלכאורה אין שייכות להמשך הדברים. ונראה בס"ד, דאמרו רז"ל [עין זוהר הק' פרשת בא ח"ב לט, ב; פרשת דרכים דרך מצרים

מלשון הנהגה, על דרך ידבר עמים [שם מז, ד], וכמו דבר אחד לדור [סנהדרין ת, א; יל"ש רמז תתקמ; רש"י פרשת וילך דברים לא, ז]. והיינו דקאמר צדק תדברון, דע"י שיהיה אומנותכם בעולם הזה לשום עצמם כאלם, יהיה בכחכם להיות צדק תדברון, וא"ש בס"ד. [תצוה]

של אדם, הלא אמרו רז"ל [ירושלמי ברכות פ"ט ה"א. סג, א] לא תלוונו לא למיכאל ולא לגבריאל, ואין ראוי להתפלל כי אס לעילות העילות ית"ש לצדו. וכתיב [דברים ד, ז] מי גוי גדול וגו' כה' אלוקינו בכל קראינו אליו, ודרשו רז"ל [מונח בספרים בשם הספרין] אליו ולא למדותיו.

ונראה בס"ד, על פי המצואר בספרי מוסר [ראה זוהר הק' בראשית ת"א לט, ב; חמ"י יום הכפורים פרק ו], ההפילה עוצרת במקום גדודי חיות וליסטים עד שנכנסת למרום. ומשום הכי תקנו אנשי כנסת הגדולה לומר פסוקי דזמרה קודם התפילה, לומר ערואים העושקים התפלה ורואים לעכזה מלעלות. ועיין בהקדמת הזוהר הק' [ה, א], בפסוק וצלל ידי כסיתך וכו' [ישעי' נא, טו]. ולזה צריך שיהיו מלאכי השרת נוקקין לו, לצלתי ליתן להעושקים מקום לעכב תפילתו מלעלות למרום. מה שאין כן בחולה ששכינה למעלה ממתח, אין צריך שיכניסו תפילתו לפניו מן הפרגוד, כדפירש רש"י ז"ל. והכא נמי, כיון דקודשא צריך היא ציית למילולו, כדאיחא ברעיא מהימנא, מני לאשחעו אפילו בלשון תרגום. ולהורות על גודל מעלות מזהו זו של סיפור יציאת מצרים, תקנו פסקא קמייחא בלשון ארמי, דממנו נקח דקודשא צריך היא ציית למילולו, וא"ש בס"ד. והנה אמרו רז"ל בפרק ערבי פסחים [פסחים קטו, ב], למה נקרא לחם עוני [דברים טו, ג], אמר שמואל לחם שעונין עליו דברים הרבה. וכבר ענו על זה דברים הרבה, ונראה לי בס"ד על פי מה שאמרו רז"ל במסכת ברכות [ו, א] ומנין לשנים שיושבין ועוסקין בתורה ששכינה עמה, שנאמר [מלאכי ג, טו] אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וגו', וכו', ומנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה ששכינה עמו, שנאמר [שמות כ, כא] בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וצרכתיך, וכי מאחר דאפילו חד, תרי מצעיא, ומשני תרי מכתבן מלייהו בספר הזכרונות, חד לא מכתבן מליה בספר הזכרונות. והקשו בתוספות [שם ד"ה חד] הא תנן [אבות פ"ב מ"א] וכל מעשיך בספר נכתבין, משמע אפילו בחד נמי. ומרנתי בס"ד, דודאי המנויה בעצמה נכתבת ומחשבת, אבל לא הדיבורים בפרטית, ומדייק מכתבין 'מלייהו' דייקא, בספר הזכרונות. והנה, כתיב [שיר השירים ה, ו] נפשי ילאה בצדו, ומצואר כמה פעמים בספר ערבי נחל [פרשת וישלח], דכמה וכמה דיבורים של אדם שאינם זוכים להתעלות לפני השי"ת, והמה עומדים ומנפים מתי יגיע תור עלייתם, וכשאלם מתפלל או מדבר דברים שנקדושה במחשבה טהורה, וזוכה, מטטרפים עמהם כל הדברים שנדחו ח"ו מבלתי עלות בהר ד' במקום קדשו. והנה הלילה

ילקוט ערוגת הבשם

דרוש ה' דבאמת עדיין לא הגיע זמן חירותינו, אלא דקושי השיעבוד השלים. וכפי מה דמבואר ברמב"ן פרשת שמות [א, יא], לא היתה עבודתם בלי הפסקה, דא"כ היו ממלאים כל מצרים ערים ובתי מסכנות. אבל היו משועבדים לעבוד חליפות חליפות, כגון חודש בביתו, וחודש בשיעבוד חומר ולבנים. ולכאורה, איך אפשר לפי זה שהיה משלים קושי השיעבוד, הלא אפילו הימים שהיו משועבדים נמי לא היתה עבודתם כי אם לסירוגין.

אב"ר הענין כפי מה שביארנו ברחובות, דהיו אגודים בצרה, וכל אחד ואחד לבבו היה נכאב ונעצב על שיעבוד רעהו, יותר ממה שהיה מיצר על שיעבודו ועבודת עצמו. וזהו

הזה, כל המרצה לספן הקטנים, א"כ בדבורים ומנפים מתי יתעלו ממ מתכנשין לאלות למילולו.

הא לחמא עניא. אמר אביון, דל, רש, עו שגבזה ממנו, שייך בו לו ממנו הוא מך. וכנגדן י להתנדב מנחה, עני. וזה במנרים. וכנגדן הבטייה וגאלתי, ולקחתי, והבאתי [שם ט] והבאתי אחס אל קני קנזיו וקדמוני, שלא י. כ, עיי"ש.

וי"ל הטעם, דבמנריב כעבדים ציד אדו מנות לדיקה שמקרבת ל השמח הכא, לשנה הבני ארץ ישראל שמתפשט

הא לחמא עניא. על בגוים [יחזקאל ד, יג] מרגיש, על דרך שאנו והיינו דאמרו רז"ל [מנ להרגיש עניות דעתו,

שהשלים לקושי השיע ואחד מיצר ודואג על אחד ואחד לקה בכפל חברו, וזה השלים

כשאומר ההגדה תהא המצה מגולה מעט לקיים לחם עוני שעונין עליו דברים. וכשנוטל הכוס בידו יססה המצה שלא יראה הפת בושתו: מגביה הקערה עם המצות ואומר הא לחמא ואין צריך להסיר התבשילין (טור ומג"א), ויש נוהגין להסירם (מהרי"ל).

מנהג רבינו זצ"ל לגלות המצות והגביה הקערה עם המצות והתבשילין.

ומקודם יאמר:

הריני מוכן ומזומן לקיים המצוה לספר בפיציאת מצרים וכמ"ש כי ישאלך בנך מחר לאמר מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אתכם ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים [כ"ה צהגדת מהר"ל מפראג] ונלכרמצ"ם ילפינן ממ"ט מזכור את יוס הזכ אשר ינאחם וכו' [לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה ברחילו ורחימו ורחילו ליחד שם י"ה בו"ה ביהודא שלים על ידי ההוא קמיר ונעלם בשם כל ישראל, ויהי נועם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים, כל

→ **הא לחמא עניא די אכלו** אבהתנא בארעא דמצרים וכו', המשך המאמר לריך זיאור, וגם יש להבין מה שהתחיל לזכר ענין המלה כזא לומר דהוא זכר ללחם עוני שאכלו צמזרים ולקמן חמרי מלה זו ע"ש שלא הספיק בלסם וכו', וצמז"ם מצואר דפסקא זה נתקנה לומר בזמן הגלות ולריך להבין מה ראו על ככה לתקן חוספת מאמר זה בגלות, ונראה צמ"ד דהנה כזר זיאר חא"ז זל"ל (צהלל נראה) מה שחקנו פסקא זו בלשון תרגום שלא בלשון שאר מאמרי הגדה שהם בלשה"ק, ע"פ משאחז"ל פ"ק דשבת (דף י"ב ע"ב) לעולם אל ישאל אדם לרכיו בלשון חמרי דאמר ר"י כל השואל לרכיו בלשון חמרי אין מלאכי השרת נזקקין לו, לפי שאין מלאכי השרת מכירין לשון חמרי, ופריך מזה על ר"ח שהתפלל על החולה בלשון חמרי, ומשני שאני חולה דשכינה

למעלה מראשותיו ופרש"י ואין המתפלל לריך שדקקו לו מלאכי השרת להכניס תפלתו לפנים מן הפרגוד, וכמו כן צמלות סיפור יל"מ מצואר צרע"מ פי צא דקוצ"ה כניש כל פמלי דילי ואמר לון זילו ושמעו סיפורא דשחא דילי דקא משתעאן בני וחדאן צפורקני עיי"ש.

וביזן דקוצ"ה צעלמו כזיכול זיית למילולא דילן צסיפור יל"מ ח"כ כי היכא דאמר החס דחולה כיון דשכינה למעלה מראשותיו שפיר דמי גם בלשון חמרי ה"ג צזה, וכדי להורות כמה גדלה מעלת מצות זו דקוצ"ה כזיכול צעלמו חללינו וזיית למילולינו צזה, ע"כ תיקנו פסקא קדמאה בלשון תרגום לרמו דצזה שפיר דמי גם בלי תרגום מהטעם הנ"ל עכח"ד פח"ת.

נש -
נש
מחדי
נש
עתיא
צמזעו
וליהו
בתיא
ליה
עמא
בדין
זילא
אידן
בתיא
זיהו
יסא
ישא
זאי
דאי
זיהו
לון
זאי

חמר
לער
גס
ראל
קנא

ברפ"ג ר יוסף זיני וזאלא צבי

וְעַנְיָנוּ יש לבאר ע"פ מה שמבאר צסה"ק על מאמר בעל הגדה ועצתי בצמ"ס אני ולא מלאך ולא שרף אלא הקצ"ה בכבודו ובעלמו, דטעמא דמילתא משום שהי' ישראל משוקעים צמ"ט שערי עומאה עד שהי' קשה להוילא

דְּכַפִּין יִיְתִי וַיְכּוּל כָּל דְּצָרֵיךְ יִיְתִי וַיִּפְסַח. הַשְׁתָּא הָבָא, לְשָׁנָה הַבְּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. הַשְׁתָּא עַבְדֵי, לְשָׁנָה הַבְּאָה בְּנֵי חוֹרֵין.

נפשות מעמקי הקליפות והולך הקצ"ה להגציה נפשות של צהדרגה למעלה גבוה מאוד וזה לא היו באפשר לעשות ע"י שליח אלא הקצ"ה בכבודו ובעלמו שדילג ופסח על הסדר הראוי וגאלם שלא צהדרגה ושלא לפי ערך מעשיהם וזכותם, וענין זה חוזר ונתעורר בכל שנה ושנה כמשמחז"ל (פסחים קטז:) בכל דור ודור חייב אדם לראות א"ע כאלו הוא ילד ממזרים, ומבאר צחסד לאברהם (הוצא בלב דוד להחיד"א) דכן הוא צרותיות בכל שנה דהקצ"ה מוילא נפשות ישראל מהסע"א, וכמו שהולך להיות אז ע"י הקצ"ה בעלמו כן בכל שנה נגלה הקצ"ה בעלמו לישראל כליל התקדש חג ואף שאין אנו כדאי לזה הלל גם אז צי"מ לא היו כדאי לה.

א דאעפ"כ הולך להיות איזה התעוררות גם ממשכה התחתונים, אשר ע"כ נתן להם הקצ"ה מלוא פסח מלה ומרור וכדרש ר' מתי' בן חרש עה"פ ואעבור עליך וכו' כדפירש"י ע"פ (שמות י"ב) והי' לכם למשמרת עיי"ש, וכמו שנגאלו ממזרים צכות מלוא אלו, גם אנחנו מקיים להגאל צכות מלוא אלו ושמא תאמר דלכות לגאולה ע"י המלוא הללו מהנורך לקיימם בכל כוונותיהם ודקדוקיהם וחיוגי מדות הקדושות העליונות המרומזים בהם ואנחנו עניי הדעת יתמי דיתמי אין אחנו יודע עד מה וגם לא זכינו להעבר ולהתקדש מקודם צחילו ורחימו עד שנהי' כדאין שיהיו מעשינו עולין לראון לנחת רוח לפניו.

וְהִיַּינוּ דקוראין אותו לחם עוני ע"ד שאמחז"ל (נדרים מא.) אין עני אלא עני צדעה, והמלוא שאנו מקיימים הוא צעניות ע"כ אנו מזכירין שגם צמזרים היו צמדריגה נמוכה והיו ג"כ מלוא מלה ופסח שקיימו צצחי' לחם עוני דהמלוא הם לחם ומזון להנפש, וכשהוא חסרה תצלין הוי לחם עוני, ואעפ"כ הי' עולה לראון לפניו עד שזכו להגאל צכות זה כמו כן אנחנו מקיים להיגאל צכות זה.

וְזָדוּ המשך המאמר שתיקנוהו צמן הגלות לחזק הנפשות שלא להתייאש מן הגאולה אף שאנו עניים צדעה מ"מ תקותינו שכימי לאתנו מאמ"ל יראנו נפלאות אף

שלא לפי ערך מעשינו, ח"ש הא לו שאכלוהו צעודם משוקעים צמזרים ע"כ כל דכפין כלומר שיש לו רק השמו ויעלה לראון לפניו, וכל דלריך ייתי ויפ ית' אף מי שהוא עדיין צמדריגה שהי' אצל אצותינו צימים ההם צ השחא הכא לשנה הבאה צארעא וחמר השחא עבדי לשנה הבאה חורין צנפש ע"ד דאמרו (אבות פ" תור

וְע"כ תיקנו זאת צגלות לצאר צו דאחשורש אן וידוע מש"א צפורים דצשלמא צי"מ הללו עבדי ה אן, וא"כ תינה צי"מ שלא צומן הו החירון דעיקר שמחתנו הוא דצמזרי צעומאחם אצל עתה אנו זוכין ל כשהוא צצחי' לחם עוני וממילא הו ולהיות

ד"א לחמא עניא וכו', יש לפרש ה פסקא ראשונה צלשון ארמי למילולינו ואין אנו צריכים שי' למה דייקא צמלוא סיפור י"ו מצינו כן צשאר המלוא, אולל מלרים צלילה הזה אני ולא בעלמו ולא ע"י מלאך, אלא יודעים מחשבות צי"א אלא מנ מלד מעשיהם רק לפי שמחשצ אל השי"ת, כידוע מהמדרש (ילקוט) והשיב הקצ"ה כלום אחה דן ל יהי' ע"י הקצ"ה בכבודו ובע"ו שאינם יו

בעזה"ש"ת

ולקחתם אגודת אזור וגו' ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם

סדר

הגדה של פסח

עם פירוש

יקר נחמד ונעים, דברים למי שאמרם ראויים, ובו דרושים נפלאים,
דרכי עבודה עם שרשי אמונה בהם נמצאים, בשם נקראים,

אגודת אזור

מכ"ק אדמו"ר הרב הגאון הצדיק המפורסם, חסידא ופרישא, נהורא נפישא,
אשר האיר עיני ישראל בתורתו וצדקתוכקש"ת מרן **יעקב יחזק'י** זצלה"ה **גרינוואלד**
בן הגה"ק המפורסם מרן משה בן עמרם זצלה"ה אבדק"ק חוסט
בעהמח"ס ערוגת הבשם ז"עשהיה אב"ד ור"מ דקהל עדת ישראל דק"ק **פאפא** יע"א
ומלפנים אב"ד בק"ק ליקוב, צעהלים, באנפי הוניאד יע"אבעהמח"ס **ויגד יעקב** על התורה ומועדים, מצותיך שעשועי על תרי"ג מצות,
משפטיך ליעקב תשובות וחידושי הלכות, זכות אבות על מסכת אבות, ברכה ותהלה על תהליםונלוה לזה כל דיני בדיקת חמץ וביעורו ודיני הסדר ומנהגיו מסידור דרך החיים ומשו"ע הרב תניא ז"ל,
ועיניו נפלאים מסה"ק דרך פקודיך מהגה"ק רבינו מהרצ"א ז"ל השייכים למצוות הפסח
ומושכים את הלב לשרשי האמונה ודרכי העבודה האמיתית והם שוים ומועילים לכל נפש,
ועוד ליקוטים שונים, מוסרים ודינים, רב פנינים מספרים שונים,
ולמאמר דצ"ך עד"ש באח"ב מאמר קדוש מהה"ק ר"ש מאוסטרפוליא ז"ע שנמצא כתוב שסגולה לעיין בו.

ונוסף עליו בתחלתו

דרוש מוסר לשבת הגדול

מכת"י"ק הערוגת הבשם
אבי המחבר זצ"ל

ובסופו חידושי הלכות בהלכות פסח מבן המחבר זצ"ל

קלח של אזור

~ ~ ~

נערך ונסדר מחדש

ע"י

מכון אמרות טהורות פאפא

ניסן תשע"ח לפ"ק

ברוקלין יע"א

הריני מוכן ומזומן לקיים המצוה לספר ביציאת מצרים
 [כמו שנאמר כי ישאלך בנך מחר לאמר מה
 העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אתכם
 ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים] [כ"ה בהגדה
 מהר"ל מפראג] [ולחרמב"ם ילפינן המצות עשה מזכור את
 היום הזה אשר יצאתם וכו'] לשם יחוד קודשא בריך הוא
 ושכינתיה בדחילו ורחימו ליחד שם י"ה בו"ה ביחודא שלים
 על ידי ההוא ממיר ונעלם בשם כל ישראל. ויהי נועם אדני
 אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

הא לחמא עניא וכו' השתא הבא
 וכו'. יש לפרש ההמשך, דהנה
 אנו אומרין מנה זו שאנו אוכלין על
 שום שלא הספיק צניקס להחמיץ וכו'
 כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה,
 ולכאורה הלל ישראל צמזרים גם כן
 אכלו מנה מקודם שגורשו, דהרי נטטוו
 בקרבן פסח על מצות ומרורים יאכלוהו
 (שמות יב, ח), ואז לא היה שייך האי
 טעמא עדיין. ונריך לומר דאכלו מנה
 על שם העמיד, כדהבטיח להם הקב"ה
 מעיקרא (שמות יא, א) כשלאו כלה גרש
 יגרש אתכם מזה, ובצטחון זה קיימו
 מצות מנה, דצטחו צישועתו כאילו כבר
 יצאו. והנה לכאורה בגלות החל הזה,

הא לחמא עניא די אכלי
 אבהתנא
 דמצרים. כל דבפינ ייתי

לשמחה מה זו עושה, ואיזה זמן תרומינו יש לנו, דאכתי עבדי דאחשורוש חנן (מגילה יד.). אמנם
 שמחמינו הוא על שם העמיד, דאנו צטוחים שנגאל במהרה צימינו, וגאולת מצרים היה מפתח לכל
 הגאולות העתידות (זוה"ק ח"ב רע"ז-ר"ז). והיינו דאומרין, 'הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא
 צארעא דמצרים' דייקא, אף שלא היה שייך עוד טעם מצות מנה שהוא 'על שם שלא הספיק וכו',
 ועל כרחק על שם העמיד, ועל כן מהאי טעמא גופא גם אנו שמחים צוה על העמיד, דאף ד'השתא
 הכא' על כל פנים 'לשנה הבאה צארעא ד'ישראל' צמרה צימינו חמן.

הא לחמא עניא. כבר העירו המפורשים, למה תקנו פסקא זו בלשון תרגום. ויש לפרש בצ"ד, על
 פי מה שפירש בצספה"ק בני יששכר (חודש כסלו) (מאמר הלל והודאה מאמר ד אות ג'), הא
 דאומרים על הנסים ועל הפרקן, פורקן הוא לשון תרגום, ולמה תקנו בלשון תרגום. וכחז הוא ז"ל,
 דהנה קשה, הלא נסים הרבה נעשו לישראל, כמו נס דיהושע בהעמדת חמה (יהושע י, יב), ונס דאסא
 (דה"צ, יד) יהושפט (שם, כ) וחזקיהו (מלכים ב, יט, לה), ונס דמפלת סיסרא (שופטים ד), וכיוצא בזה,
 ולמה לא תקנו גם שם זכרון לדורות עולם כמו שתקנו בחנוכה ובפורים. אך הענין הוא, דהנה כל נס
 וישועה הנעשה לישראל, הוא על ידי שמתגלה איזה אור עליון בשמים ממעל, ועל ידי זה מתהוו הנס
 בעת הנורף. והנה לפעמים בגזירת היוצר נקבע הנס בשמים ממעל לדורות, היינו שנקבע הדבר אשר
 בכל שנה ושנה בהגיע הזמן ההוא שוב נתגלה האור ההוא בשמים ממעל כמו שהיה בפעם הראשון.
 והנה על פי נבואה ורוח הקודש ידעו, אם היה הנס רק לשעתו לא קבעו יום טוב לדורות, מה שאין
 כן אם נודע לישראל אשר זה האור נקבע ויתגלה בכל שנה ושנה קבעו יום טוב לדורות וכו'. על כן
 בכל שנה ושנה, האור המאיר הוא כעין מקבל מהאור העיקרי הנעשה בעת הישועה. והנה לשון
 תרגום הוא מצרנית ללשון הקודש והוא כעין מקבל מלשון הקודש. והנה הנס אשר נתגלה בעת
 המצטרך נקרא תשועה בלשון הקודש, אבל האור שמתגלה בכל שנה הנה הוא כמקבל כנ"ל ונקרא
 בלשון תרגום פורקן, עכל"ק עיי"ש. והנה מכל שכן צנן דיציאת מצרים דהוא שורש לכל הנסים,
 צודאי מתגלה האור בכל שנה ושנה כדאיתא בצספה"ק, ומשנה מפורשת סתמא חנן (פסחים קטו):

וַיִּבּוֹל כָּל דְּצִרְיָהּ יִיתִי וַיִּפְסַח.
 הַשְּׁתָּא הָכָא לְשָׁנָה הַבְּאָה
 בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. הַשְּׁתָּא
 עֲבָדֵי לְשָׁנָה הַבְּאָה בְּנֵי חוּרְיָן: ל

בכל דור ודור חייב אדם לראות את
 עצמו כאילו הוא יצא ממצרים וכו'. על
 כן להורות על זה, תקנו פסקא ראשונה
 דמנזות ספור יציאת מצרים בלשון
 תרגום, להורות נתן שגם עכשיו מאיר
 אור חירות דגם יציאת מצרים.
 עוֹרָךְ יֵשׁ לְוֹמֵר מַעֲיֵן הַנִּלְ, עַל פִּי
 דְּבַרֵי סַפְהָ"ק הַנִּלְ שֶׁ שֶׁס

האר"י הק' זי"ע (פרע"ח שער הקדישים פ"ד) צענין קדיש לתקנו בלשון תרגום, דתרגום הוא
 אחרונים, לכן הוא מכניע הקליפות כשאומרין קדיש בלשון תרגום, עיין שם פירוש דברים הללו
 ברמז. וידוע מספה"ק דביליל התקדש חג יוכל כל אדם לנאת משעבוד היצר והקליפות, על כן
 להורות על זה תקנו פסקא הא' בלשון תרגום, על דרך שתקנו לומר קדיש בלשון תרגום כנ"ל,
 והבן בס"ד. ל

כָּל דְּבַפִּין יִיתִי וַיִּבּוֹל וכו'. יש להבין, מה ענין הכרזה זו כשכבר כל אחד ואחד יושב בציתו
 ואין כאן אורחים, צפרט אחר הקידוש איך יצא ויאכל הא צעי קידוש במקום סעודה (פסחים
 קא.). ויש לפרש, דקאי על אכילה רוחניות, ובהקדם דברי כ"ק ארמו"ר זללה"ה זי"ע (הלל נראה)
 ד"ה הא לחמא [צ] שכתב לפרש הטעם שתיקנו פסקא ראשונה בלשון תרגום, על פי דברי הזוהר
 הקדוש ברעיא מהימנא פרשת בא (דף מ:): הנדפס בהגדה, דמאן דאשתעי ציציאת מצרים ובהאי
 סיפור חדי בחדוה, ציה שעתא כניש קוב"ה לכל פמליא דיליה ואמר לון זילו ושמעו סיפורא
 דשבחא דילי דמשחעי בני וחדאן צפורקני. ואמרו חכמינו ז"ל צפרק קמא דשבת דף י"ב (עמוד ב),
 שאין להתפלל בלשון ארמי כי אין מלאכי השרת נוקקין ללשון ארמי, אבל אלל חולה שאני ששכינה
 למעלה מראשותיו על כן מותר להתפלל בלשון ארמי, ופירש רש"י (ד"ה דשכינה עמו) שאין לנו
 צריכין למלאכים שיכניסו את התפלה עיי"ש. וכיון דעל פי דברי הזוה"ק הנ"ל קוב"ה כניש פמליא
 דיליה וצא עמהם למנזות סיפור יציאת מצרים, צזה גם כן יכולין לומר אף בלשון ארמי. על כן
 להראות שהקב"ה בעצמו צא וציית למיילוניו, תיקנו פסקא קדמאה בלשון ארמי, להורות צזה
 חשיבות מנזוה זו. ועל פי זה אפשר להבין המשך המאמר כל דכפין וכו', כי בכל השנה אף מי
 שרוצה לקרצ את עצמו אל השי"ת קשה לו מאד, כי העוונות הם מסך המבדיל ציינו וצין אצינו
 שבשמים, ועל כן אנו מתפללין בכל יום ודצק לבנו צמנות, וקרצינו מלכינו לעבודתך, היינו
 שהקב"ה יסר מציינו את המסך המבדיל ונוכל לדצק צו. וזהו בכל השנה, אבל צליל התקדש חג
 פסח כיון שהקב"ה בעצמו צא לשמוע אין שום מסך המבדיל, על כן 'כל דכפין ייתי ויכול', הכוונה
 על דרך הכתוב (עמוס ח, יא) לא רעב ללחם ולא צמא למים אלא רעב לשמוע דבר ה', צזה הלילה כל
 מי שרעב לתורה ועבודה ויש לו עיכוצים שונים יוכל לצא לאכול היינו לקבל קדושה. 'וכל דצריך
 ייתי ויפסח'. "יפסח" מלשון דילוג, שיכול לקפוץ ולצא למדריגות גדולות שלא בהדרגה, לאפוקי
 ממה דצבאר הימים אמרו חז"ל סוכה (נ"ו) [דף מ"ט] (עמוד ב) יכול כל הצא לקפוץ קופץ
 עיי"ש, אבל עתה ייתי ויפסח.

כָּל דְּצִרְיָהּ יִיתִי וַיִּפְסַח. צריך ביאור, כיון דמסיים השתא הכא וכו' אס כן מיירי צומן הגלות
 שאין פסח, ואס כן מאי ייתי ויפסח דקאמר. אולם ידוע מהצדיקים, דהצדיקים מרגישים

טעם קרבן פסח ממש
 קמא דקדושין (דף לח
 ס' סעודות דהיינו של
 המן ארבעים שנה, וז
 טעם מן. ואס כן כמ
 מנה, והצדיקים מרגי
 על כן אמר 'כל דצרי
 'השתא הכא' על כן

הא לחמא וכו'.
 למה נקרא שם
 צס"ד, (ושב מצאתי
 פי מה דמבואר צספ
 רצויה צאופן שעולה
 דלא פרתו לעילא ו)
 צמנזות עשה דסיפור

(* א"ה, אעתיק בעו
 צצ"ל, וז"ל: פעם א
 מה שכתוב בעשרה
 וויא זענען דיא שש
 האט זייא גענוממען
 מקריב בבל יום ש
 מתפלל געווען שר
 ואליהו הוא כהן ה
 ברענגט צו כל צדיי
 אין ירושלים, ברע
 ישראל און מען ענ
 נאר זיי האלטן זיך
 געגעסן, עטץ ווע
 פערציילט, דער רב
 אנטשלאפען געווע
 געקוממען דער מז
 דער רבי ר' איציקו
 אזוי אויך צו די ד
 טמאים, טומאה נו

ספר

בני יששכר

לשבתות ומועדים וחדשי השנה

דרושי תורות וחוקים, מדבש מתוקים, שבעתיים מזוקקים,
נובעים ממקור נאמן, מאן מלכי רבנן, ונוולים מן לבנון,
המנורה המהורה, בוצינא דנהורא, אספקלריא המאירה,

מוהר"ר צבי אלימלך שפירא זצלה"ה
אב"ד בכמה קהלות ובערוב ימיו בק"ק דינוב יצ"ו

מאמרי חדשי כסלו מנת

ועתה נסדר ונדפס מחדש בעהשי"ת
באותיות מאירות עיניים וכהגהה מדוקדקת
וסניב יחנו ביאורים הארות והערות בדברי רבינו אשר יכונה בשם

'יודעי בינה'

ראש חודש כסלו
תשע"ג

ע"ל כל פנים גם צנפלאות הנעשים עד היום הלל יקרא להם נ"ס - בגימטריא מ"ה אדנ"י, דהנה ענין הישועה נעשה על ידי יסוד ומיצור הדודים, היינו זעיר מה ונוקביה מט, לזה מרומנו צמרין אמוון נ"ס. והנה שם אדנ"י בגימטריא ס"ה, הנה אות ה' מן שם הנ"ל ניתוסף על מ"ה ונעשה נ"י, נראה לי הוא קוד זא"ד יעלה מן הארץ

(נראה ש, ו), א"ד מן אדנ"י בגימטריא ה' הוא קוד היסוד השלם.

ג) וע"ל הפורקן. 'פורקן' הוא לשון תרגום של ישועה, 'יושע ה' (שמות יד, ז) מתרגמינן 'ופריק ה', וכן 'ואין מושיע לה' (דברים כג, כו) מתרגמינן 'ולית דפריק לה', ולמה תקנו בלשון תרגום. והנראה,

יודעי בינה

דאמר רבי יהושע בן לוי נשים חייבות בנר חנוכה שאף הן היו באותו הנס, (ועיי"ש ברש"י).

מז. הוא מדת זעיר אנפין [שהוא התפשטות כל הד' מדות מרישא עד גופא] הנקרא דכורא כמבואר לעיל, והוא שם מ"ה.

מז. כמבואר בעץ חיים (שער הכללים פי"א), הובא לשונו בהערה לעיל.

נ. ר"ל, דהאות נ' רומז על שם מ"ה והאות ס' על שם ס"ה, כי נוטלים את האות ה' משם ס"ה ונותנים אותו על השם מ"ה, נמצא שהשם ס"ה נעשה ס' והשם מ"ה שניתוסף בה' נעשה נ'.

נא. ע"י תיקו"ז (פו, א): "א"ד מן אדנ"י הכי סליק לחמש, ורזא דמלה זאד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה, תא חזי, אתערותא צריכא מתתא לעילא, ולבתר ז'השקה את כל פני האדמה וכו', והכי צריך לאתערט אתערותא בקדמייתא מאתתא, ורזא דמלה 'אשה כי תזריע' ומיד 'וילדה זכר', נוקבא אדנ"י, דכר הוי"ה" [פירוש, א"ד של השם אדנ"י עולה חמש, וסוד הדבר זאד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה, בא וראה, ההתעוררות צריכה להגיע ממעלה לתתא, לכן רק לאחר שיעלה אד מן הארץ מלמטה, אז יתעורר למעלה להשקות האדמה. וכן צריך להיות בזכר ונקבה, כי ההתעוררות צריכה להגיע תחלה מהאשה ורק אח"כ מתעורר הזכר, וסוד הדבר, 'אשה כי תזריע' דהיינו כשהאשה מתעוררת מצידה, מיד 'וילדה זכר' מתעורר גם הזכר, והזכר היינו השם הוי"ה ב"ה ואילו הנוקבא היינו השם אדנ"י, כי רק לאחר התעוררות השם אדנ"י מתעורר השם הוי"ה ב"ה].

ופירוש הדברים ביתר ביאור, כי רק לאחר שעלה התעוררות מהשם אדנ"י [שהוא בחינת נוקבא] להשם הוי"ה ב"ה [שהוא בחינת דכורא] נעשה היחוד

השלם, ורק אז יכול הדכורא להשפיע לנוקבא. וזהו פירוש הפסוק זאד' דהיינו האותיות א"ד יעלה מן הארץ - יעלו מהשם אדנ"י המכונה 'ארץ' [להיותו בבחינת נוקבא (ע"י שער המלך שער יא פי"ג)], וע"י כן נתעורר הדכורא וז'השקה את כל פני האדמה. (ובאגרא דכלה בראשית ביאר רבינו ענין זה בהרחבה באופן הקרוב לזה).

וכוננת רבינו לבאר מדוע נרמזו היחוד השלם אדנ"י הוי"ה שהוא היחוד מ"ה ס"ה בחיבת נס' באופן כזה. [דלכאורה היה מן הראוי שיקראו לנפלאות בשם מ"ה-ס"ה מאחר ויוצאים מהיחוד מ"ה ס"ה]. לזה מבאר שהטעם הוא, כי לא יתכן שיהיה נעשה היחוד מבלי שיהיה תחילה איתערותא דלתתא, דהיינו שיעלו אותיות א"ד העולה ה' מהשם אדנ"י [העולה ס"ה] לשם הוי"ה העולה מ"ה, ואז נעשה יחוד השלם ס' מהשם אדנ"י [מהאותיות הנותרות נ"ן ונ' משם הוי"ה ב"ה] [מ"ה ממילוי השם וה' מאותיות א"ד של השם אדנ"י שעלו כדי לעוררו]. לכן יכונה הנפלאות בשם נס' דייקא. ודו"ק.

ובמאמרי חודש אדר (מאמר ה אות ג) כתב רבינו לבאר בדרך נוסף מדוע הוא נקרא בשם נס', כי הוא בא מצד בחינת הנשמה, ואלו השני אותיות [נ' ס'] רומזות על הנשמה, האות נו"ן רומזת על הנשמה כי אמרו בספר יצירה (פ"ה מ"ב) 'המליך אות נ' בריח', וידוע שהריח הוא דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף (ע"י ברכות מג, ב), והאות סמ"ך רומזת על הנשמה כי אמרו בספר יצירה (שם) 'המליך אות ס' בשינה', וידוע שענין השינה הוא לצורך הנשמה כדי שתוכל לעלות לשורשה, ולהיות כי באלו השתי אותיות נבראו תשמישי הנשמה, לכן קרוי גם הפלא הנעשה לישראל מפאת שורש נשמתם בשם נס'.

דהנה קסה הלל ולא תיקנו לזכר שאירע צהם הנ צמנוכה ופורים, ליהושע צהעמדני ויהושפט, ומזקי אך הוא, דהנה לישראל הוא

נב. ע"י יהושע י, מלך ירושלם וכו' האמורי וכו', ויבא עלה מן הגלגל, ויו גדולה בגבעון וכו' כמורד בית חורון ו מן השמים עד עזק הברד מאשר הרגו יהושע לה' ביום ישראל ויאמר לע וירח בעמק אילון יקום גוי אויביו ד ויעמוד השמש ב ימים".

נג. ע"י דברי הימי וכו', ויצא אליהם ומרכבות שלש מא לפניו ויערכו מלו ויגוף ה' את הנ וינוסו הכושים, וי לגור ויפול מכו לפני ה' ולפני נ ויכו את כל הערי עליהם ויבוזו את בהם, וגם אהלי נ וישבו ירושלים".

נד. ע"י דברי הימי בני מואב ובני ענ למלחמה וכו', וי ובצאתם עמד יהו

ירא ה'

תרגום

ה' ל

יע לה'

ז לה'

גראה,

א. וזהו

גלה מן

להיותו

ע"י כן

ובאגרא

הקרב

השלם

ז' עס'

יקראו

זיחוד

יתכן

ריתא

השם

ואז

תיות

זילוי

כדי

יקא.

בינו

כי

ג'נ'

זמה

נ'

מנו

על

ס'

כדי

זתי

גם

שם

דהנה קשה הלא נסים הרצה נעשו לישראל ולא תיקנו לזכרון לדורות לעשות הימים שאירע בהם הנס יום טוב כמו שתיקנו בחנוכה ופורים, ולמה לא עשו לזכרון נס דיהושע בהעמדת החמה^{נב}, ונס לאסא^{נג}, ויהושפט^{נד}, וחזקיה^{נה} וכיוצא^{ני}.

אך הוא, דהנה כל נס וישועה הנעשה לישראל הוא על ידי שמתגלה חזיה אור

עליון בשמים ממעל ועל ידי זה מתהווה הנס בזמן הזכרון. והנה לפעמים בגזירת היוצר נקבע הנס בשמים ממעל, היינו שנקבע הדבר אשר בכל שנה ושנה בהגיע הזמן הזה שוב נתגלה האור ההוא בשמים ממעל כמו שהיה בפעם הראשון. והנה על פי נבואה ורות הקודש ידעו, אם היה הנס רק לשעמה לא קבעו יום טוב לדורות, מה שאין כן אם נודע לישראל אשר זה האור נקבע ויתגלה

יודעי בינה

ירושלם וכו', ובעת החלו ברנה ותהלה נתן ה' מארבים על בני עמון מואב והר שעיר הבאים ליהודה וינגפו, ויעמדו בני עמון ומואב על יושבי הר שעיר להחרים ולהשמיד וככלותם ביושבי שעיר עזרו איש ברעהו למשחית, ויהודה בא על המצפה למדבר ויפנו אל ההמון והנס פגרים נפלים ארצה ואין פליטה וכו', ויהי פחד אלהים על כל ממלכות הארצות בשמעם כי נלחם ה' עם אויבי ישראל, ותשקוט מלכות יהושפט וינח לו אלהיו מסביב^{נז}.

גד. עי' מלכים ב (יט, לה): "ויהי בלילה ההוא נכשבו סנחריב מכוש ובא עד נוב שהיתה סמוכה לירושלים כדי להלחם עם ישראל, רש"י ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה שמונים וחמשה אלף וישכימו בבקר והנה כולם פגרים מתים". והיה זה בימי חזקיהו כמבואר שם בכתובים.

גז. כגון נס דנחלי ארנון (במדבר כא, יד-טו; נתבאר ענינו לקמן אות ח בהערות), ומעשה דוד וגלית (שמואל א יז, מה-נג; נתבאר ענינו לקמן אות פא בהערות).

והנה כאן הקשה רבינו קושיא זו מדיליה, אך לקמן (אות פא) הביא רבינו קושיא זו בשם הראשונים. ואילו בספרו חידושי מהרצ"א הביא קושיא זו בשם חכמי האמת. (וע"ע קדושת לוי דרושי חנוכה קדושה ראשונה).

ולקמן (אות ח) הוסיף רבינו להקשות, דאיך יתכן שנס חנוכה ופורים שאינם מבוארים בתורה [לכאורה כוונתו לתורת משה או לתורה נביאים, שהרי נס דפורים נזכר בכתובים] נקבעו לדורות, ואילו כל הניסים הנ"ל שזכרו בתורה לא נקבעו לדורות.

גב. עי' יהושע (י, א-ג): "ויהי כשמוע אדני צדק מלך ירושלם וכו', ויאספו ויעלו חמשת מלכי האמורי וכו', ויבא אליהם יהושע פתאום כל הלילה עלה מן הגלגל, ויהומם ה' לפני ישראל ויכם מכה גדולה בגבעון וכו', ויהי בנוסם מפני ישראל הם במורד בית חורון וה' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים עד עזקה וימותו רבים אשר מתו באבני הברד מאשר הרגו בני ישראל בחרב, אז ידבר יהושע לה' ביום תת ה' את האמורי לפני בני ישראל ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון, וידום השמש וירח עמד עד יקום גוי אויבי הלא היא כתובה על ספר הישר ויעמוד השמש בחצי השמים ולא אץ לבוא כיום תמים".

גג. עי' דברי הימים ב (יד ז-ה): "ויהי לאסא חיל וכו', ויצא אליהם זרה הכושי בחיל אלף אלפים ומרכבות שלש מאות ויבוא עד מרשה, ויצא אסא לפניו ויערכו מלחמה בגיא צפתה למרשה וכו', ויגוף ה' את הכושים לפני אסא ולפני יהודה וינוסו הכושים, וירדפם אסא והעם אשר עמו עד לגרר ויפול מכושים לאין להם מחיה כי נשברו לפני ה' ולפני מחנהו וישאו שלל הרבה מאד, ויכו את כל הערים סביבות גרר כי היה פחד ה' עליהם ויבוזו את כל הערים כי ביזה רבה היתה בהם, וגם אהלי מקנה הכו וישבו צאן לרב וגמלים וישבו ירושלם".

גד. עי' דברי הימים ב (כ, א-ל): "ויהי אחרי כן באו בני מואב ובני עמון ועמהם מהעמונים על יהושפט למלחמה וכו', וישכימו בבקר ויצאו למדבר תקוע ובצאתם עמד יהושפט ויאמר שמעוני יהודה וישיבי

צכל שנה הנה קבעו יום טוב לדורות^י.
 [ויתצאר אי"ה (לקמן אות פא) צפסוק 'זכר
 עשה לנפלאותיו' וכו' ^י (מהלים קיא, ד),
 ובמאמר חכמינו ז"ל (מגילה ז, א) שלחה אסתר
 לחכמים קבעוני לדורות].

והנה האור המתגלה בשעתה צעת הנטרכות
 הישועה הוא עיקר ההתגלות, ומה
 שמתגלה בכל שנה אחר כך נקרא זכר לדורות,
 כענין הכתוב (מהלים קיא, ד) 'זכ"ר עשה
 לנפלאותיו' הוא מלשון זכר המשפיע ומוליד
 בדומה ^י, על כן בכל שנה ושנה האור המאיר
 הוא כעין מקבל מהאור העיקרי הנעשה צעת
 הישועה. וזהו הנאמר (שם קה, ה) 'זכרו

נפלאותיו' וכו', היינו ליתן להם כח המשפיע
 שיהיו מולידים צכל פעם בדומה.

והנה לשון תרגום היא מצרנית^ס ללשון
 הקודש והוא כמקבל מלשון הקודש.
 והנה הנס אשר נתגלה בזמן המנטרך נקרא
 'תשועה' צלשון הקודש ^{סא}, צכל האור
 שמתגלה צכל שנה ושנה הנה הוא כמקבל
 כנ"ל, נקרא צלשון תרגום 'פורקן' ^{סב}, ויתצאר
 עוד אי"ה לקמן (אות פא) צנוסח 'עשית
 תשועה גדולה ופורקן' וכו' ^{סג}.

ועוד יש לומר, 'על הנסים' - היינו נסים
 נגלים נראים לעין כל שהם מוגזחים

יודעי בינה

גז. ולכן לא הוקבעו לדורות כי אם חנוכה ופורים,
 לפי שראו ברוח קדשם שהארתם תעמוד לעד בכל
 שנה ושנה בזמן התהוות הנס. וכדברים האלו כתב
 בספה"ק קדושת לוי (קדושה ראשונה) עיי"ש.

ולקמן (אות פה) ביאר רבינו מדוע עשה ה' ככה
 שתתגלה הארת הנסים האלו [של חנוכה ופורים]
 יותר משאר הנסים. לפי שכבר הגיע זמן הסתר פנים
 שיהיה העולם מתנהג על פי נסים נסתרים בטבע,
 וכדי שלא יתלו כל העינינים בטבע ולא בהשגחת
 המשגיח הכל יכול ב"ה, לכן נקבעו ימי הנסים הללו
 לדורות זכרון לבני ישראל, דהנה הן המה נסים
 טבעיים ואעפ"י כן לא יכחישם הרעיון שהוא מבלי
 משגיח, על כן נקבעו לדורות בכדי שע"י זה יוכר
 לכל כי גם ניסי הטבע הם בהשגחת משגיח.

גח. רבינו בהמשך דבריו ביאר הפסוק בקצירת האומר
 ונתבאר שם בהערה ביתר ביאור.

גט. וכ"כ רבינו לקמן (אות ח). ושם ביאר הענין ביתר
 ביאור, שהש"י עושה 'זכר' לנפלאותיו, דהיינו בחינת
 זכר, כשם שהזכר מוליד בדומה; כן מוליד יום
 הישועה הארה הדומה לזה בכל שנה ושנה. וכ"כ
 רבינו במאמרי חודש אדר (מאמר ג דרוש ו), ושם
 הוסיף ששורש תיבת 'זכרון' מורה על הבחינה הנ"ל,
 כי כח הזכרון הוא שכל מה שרואה האדם או שומע
 הרי הוא נחקק במוחו ואחר זמן כשצריך לזכור אותו
 דבר הנה מוליד במוחו על ידי החקיקה וזוכר אותו

הדבר כמו בפעם הראשון שראה ושמע, והרי זה
 כפעולת הזכר המוליד בדומה לו. ויתירה מזו, כי
 שניהם מאותה בחינה ממש יען ובשניהם בחינת
 ההולדה הוא מן המוח. עיי"ש.

ס. הוא לשון גבול, והיינו שלשון תרגום גובל ללשון
 הקודש לפי שהוא הגבול בין קודש לחול. וכ"כ
 רבינו במאמרי השבתות (מאמר י אות ה), ושם ביאר
 מדוע הוא מצרנית ללשון הקודש, כי הוא מסוד
 קליפת נוגה [אשר בה בחינת טוב ורע] אשר היא
 מצרנית בין הקודש ובין החול.

סא. לפי שהוא משפיע הארה זו לכל שנה ושנה
 בזמן התהוות הנס, כבחינת לשון הקודש המשפיע
 ללשון תרגום.

סב. לפי שהוא מקבל הארה בכל שנה ושנה מהאור
 שנתגלה בשעת הנס, כבחינת לשון תרגום המקבל
 מלשון הקודש.

סג. עיי"ש, ותוכן דבריו, שלכן אומרים תחלה בנוסח
 ההודאה בלשון הקודש - 'תשועה' ואח"כ 'פורקן'
 שהוא בלשון תרגום, לפי שתחילה דיבר מהתשועה
 הגדולה שנעשתה בזמן הנס, והוא הנקרא 'תשועה'
 בלשון הקודש לפי שהוא משפיע הארת הנס לשאר
 השנים וכמו שנתבאר, ואח"כ משבח ואומר שבנוסף
 לזה נשפעת הארה זו בכל שנה ושנה, וזהו 'פורקן'
 דהיינו בבחינת מקבל כלשון התרגום שהוא המקבל
 מלשון הקודש.

למעלה מן הטבע,
 הצאים מלוצשים צט
 תרגום, כי תרגום
 ויתצאר אי"ה צנוסח
 עשית תשועה גדו
 (לקמן אות פה ^{סד}).

וייש לומר עוד, עו
 סוטה (ג, א)
 קול מצית קדשי ה
 טליא דאזלו לאגחא

* הג"ה. הגם שנראה
 העיקרית צפריקה עול נ

סד. וכ"כ בשל"ה הקו
 עיי"ש. ועי' מה שכר
 (מאמר ב דרוש ח). וע'
 המצוות (ואתחנן) דהו
 שהוא מלבוש להקדו

סה. עיי"ש, ותוכן דב
 גדולה בהתגלות
 קרוב לטבע, עם כל
 כי יד ה' עשתה זאת,
 הטבע שם השגחתו
 'ופורקן', דהיינו כשם
 הוא מלבוש ללשון
 שגם הניסים המלוו
 יתברך.

סו. פירוש, נצחו הט
 בית חשמונאי כדפירי
 עם היונים באנטוכיא

סז. כוונת רבינו להא
 אתפשטת עד הוד", ו
 בזוה"ק (ח"ג י ב) "ה

סה. כוונת רבינו י
 בספרו הקדוש דבר
 דבריו, דהנה ידוע

למעלה מן הטבע, 'ועל הפורקן' - נסים
הבאים מלובשים בטבע, על כן 'פורקן' הוא
תרגום, כי תרגום הוא לבוש המקרא^{טו}.
ויתבאר אי"ה בנוסח ההודאה 'ולעמך ישראל
עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה'
(לקמן אות פה^{טו}).

ויש לומר עוד, על פי מה שאמרו בגמרא
סוטה (לג, א) יוחנן כהן גדול שמע בת
קול מבית קדשי הקדשים שהוא אומר נלחו
טליא דאלו לאגחא קרבא באנטוכיא^{טו} וכו',

וכתבו אותה שעה וכוונו ובלשון ארמי היה
אומר עכ"ל, ופירש רש"י: נלחו טליא וכו'
- שהלכו פרחי כהונה בני צית חשמונאי
להלחם עם היונים לפני יום כפור ונלחמו
ביום הכפורים ושמע יוחנן כהן גדול כשהיה
עובד עצודת יום הכפורים עכ"ל. והנה לפי
זה התחלת הישועה בנלחון למלכות יון היה
ביום הכפורים* (וגמר הישועה בחנוכה).
תבונן הדבר על פי הזוהר אימא עילאה
עד הוד אחפשטת^{טו}, הבן זה^{טו}. וזהו שיסד
הפייטן (פייע מעוז נור) 'בני בינה' - [דייקא]

(* הג"ח, הגם שנראה שהמעשה הזאת לא היה באותה השנה של הנס דנרות, כי זה היה עדיין בימי יוחנן^{טו}, והישועה
העיקרית בפריקת עול מלכות יון והנס הנעשה בנרות זה היה בימי מתתיהו בנו, עם כל זה לא בנקרה הוא.

יודעי בינה

פד. וכ"כ בשל"ה הקדוש (מסכת שבת - תורה אור כא)
עיי"ש. ועי' מה שכתב רבינו במאמרי חודש אדר
(מאמר ב דרוש ה). ועי' מה שכתב הרב ז"ל בשער
המצוות (ואתחנן) דהתרגום הוא סוד קליפות נוגה
שהוא מלבוש להקדושה. עיי"ש.

פה. עיי"ש, ותוכן דבריו, דבזמן הנס היתה תשועה
גדולה בהתגלות לכל, כי הגם שהתשועה היתה
קרוב לטבע, עם כל זה בזמן ההוא היה ניכר לכל
כי יד ה' עשתה זאת, ועי' כן נתודע שגם בלבושי
הטבע שם השגחתו ית"ש בכל זמן ועידן. וזהו
'פורקן', דהיינו כשם שתיבה זו שהוא בלשון תרגום
הוא מלבוש ללשון הקודש, כך נתגלה לעין כל
שגם הניסים המלובשים בטבע המה בהשגחתו
יהברך.

פו. פירוש, נצחו הטלאים [המה פרחי הכהונה של
בית חשמונאי כדפירש רש"י] שהלכו לעשות מלחמה
עם היונים באנטוכיא.

פז. כוונת רבינו להא דאיתא בתיקון^ז (ה, א) 'ה' עילאה
אתפשטת עד הוד', והיינו אימא עילאה, וכמו שאמרו
בוזה"ק (ח"ג, ב) 'ה' רוא דבינה והיא אימא עלאה'.

פח. כוונת רבינו יבוא על נכון עם מה שכתב
בספרו הקדוש דברים נחמדים (עניני חנוכה), ותוכן
דבריו, דהנה ידוע שאימא עילאה היא בבחינת

תשובה עילאה המתגלה בימים הנוראים בראש
השנה וביום הכפורים ואשר נגמר בשמיני עצרת,
אך אעפ"י שהגמר הוא בשמיני עצרת מכל מקום
כיון שתשובה עילאה היא תשובה מאהבה ועיקר
האהבה להשי"י ניכר בעת באה מצוה הבאה מזמן
לזמן כי אז ניכר השמחה והאהבה להשי"י ואהבת
מצותיו, ואין לנו מצוה הבאה מזמן לזמן אחר
שמיני עצרת כי אם חנוכה, לכן מתפשטת בחינה
זו עד ימי החנוכה.

וזהו כוונתם ז"ל 'אימא עילאה עד הוד
אתפשטת', דהיינו בחינת אימא עילאה נמשכת
ומתפשטת מהימים הנוראים עד ימי החנוכה שהוא
בבחינת 'הוד' (עי' פרע"ח שער ר"ח חנוכה ופורים פ"ח),
על כן התחיל הנס ביוכ"פ שהיא בבחינת אימא
עילאה ונמשך עד לחנוכה שהיא בבחינת 'הוד'.
[ואעפ"י שבחינת אימא עילאה מתחילה מר"ה, מ"מ
היא מתעוררת ביוהכ"פ ביתר שאת כמבואר בעץ
חיים שער לה פ"ח עיי"ש, לכן התחיל הנס
ביוהכ"פ].

[ולקמן (אות קא) הוסיף רבינו לבאר בזה מנהג
ישראל להרבות בנרות ביום הכפורים, להורות
שבחינת אימא עילאה מתפשטת עד חנוכה שהוא
זמן הדלקת נרות].

פח. כמבואר בגמרא הנ"ל.

ספר אוהב ישראל

המבואר

הן הנה אמרות טהורות, עינים מאירות, שיצאו מפה קדוש
פום ממלל רברבן, מקור מים חיים כבוד אדמו"ר גאון
תפארת ישראל הרב הצדיק המפורסם אוהב נאמן לבית
ישראל איש אלהים קדוש, רשכבה"ג שלשלת היוחסין
מדורי דורות כקש"ת נודע בשער בת רבים

מוהר"ר **אברהם יהושע העשיל** זצוקללה"ה

אב"ד דק"ק אפטא

ולסוף ימיו תקע אהלו של תורה בק"ק מעזיבזו יצ"ו

(נוסח שער דפו"ר)

מהדורה חדשה ומפוארת, מאירת עינים, מוגהת בהגהה מדויקת ומתוקנת,
נוספו אלפי מראי מקומות וצינונים, נפתחו ראשי תיבות וקיצורים,
הקטעים חולקו לפיסקאות קצרות, נוספו סימני פיסוק וניקוד,
ובתוספת הערות ביאור עם ציונים והשוואות לדבריו ומותרות משנה

יוצא לאור על ידי

ממלכת התורה "עוז והדר"

ניסן תשע"ה

מהדורת ישראל אמרים

העולמות לא היה רק בשביל הצדיק, ושאר אנשים והברואים לא נבראו כי אם לשמשו ולהספיק לו צרכיו, והכל הם ענפים ולבושים הנצרכים להצדיק, ומדהוא מרחיק את עצמו מהצדיק על כרחף הוא כופר בעקר, שאם היה מאמין בזה ודאי לא היה עושה עולה כזו. וזה שאמר רשע, רצה לומר במה נכר שהוא רשע, מה הוא אומר, רצה לומר מתוך דבורו ושאלתו נכר רשעתו ומחשבתו הרעה, ששואל מה העבודה הזאת לכם, רצה לומר שהעבודה שאתם עובדים את ה' לכם לבד הוא היתרון ולא לנו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל, רצה לומר מן הצדיק הכולל כל העולם, הינו שפלים הם נזונים בזכותו וממילא הם משעבדים תחתיו וצריכים לשמשו, והוא אינו מאמין בזה, ומכאן שהוא כופר בעקר.

הקהה את שינוי ופרסם מעלת הצדיק

וזהו שאמר ואף אתה הקהה את שינוי, הגם שבאמת אסור להצדיק להתפאר ויאמר שהוא במעשיו הקדושים מגן ומציל על כל העולם כולו, ובאמת כל מעשה הצדיק שמסגל כל ימי חייו הם בעיני עצמו כפאפס ואין נגד חסדי ה' יתברך אשר מתנהג עמנו בכל עת ורגע. אף

עם כל זה התרה הרצועה פה להצדיק בהוראת שעה, ונתן לו התנא רשות להתפאר בעצמו נגד הרשע הזה ולהקהות את שינוי. וזהו שאמר 'אף אתה', רצה לומר הגם שאסור לך להתפאר, עם כל זה הקהה את שינוי לעת עתה, ואמר לו 'בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים', רצה לומר שכל הנסים והנפלאות שעשה אז ה' יתברך לא היה רק בשבילי, ואלו היה שם אחד שלא הדביק והתקשר את עצמו להצדיק כדי שהצדיק יוציא בזכותו, אז בודאי לא היה נגאל. ומכאן יוצאי מצרים היו מאמינים בה' ובמשה עבדו, ונדבקים בו באמת, ולכן נגאלו. וה' יתברך יפן בלב כל זרע ישראל שיאמינו באמת בה' ובעבדיו הצדיקים. וכן יהי רצון אמן:

בליל הסדר נקלטת האמונה בלב כל ישראל

ויכול מראש חדש תלמוד לומר בעבור זה וגו' שיש מצה ומרור מנחים לפניך גו'. הנה באמת אף אם התינוק שואל את האב שאלה זו בשאר ימות השנה, אז יכול האב גם כן להשיב להבן כפי הכתוב בתורה. אף דהתורה הקדושה מורה לנו, דכל ימות השנה אף אם יאמר להבן הספור יציאת מצרים לא יהיו

ביאורי החסידות

שחיתם בכח הצדיק. קכא. כדי להוציא את הרשע מטעותו ושלא יחזיר את דעותיו המוטעות בלב אחרים. קכב. הן ניסו יציאת מצרים, שעיקר חזיון האמונה בבריאת העולם נמשך עמו (י טו), והן כל בריאת העולם היו רק עבורי. קכג. ככתוב (שמות יד טו) וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו. קכד. ושאלה זו בא בעל ההגדה ליישב במאמרו כמו שיחבאר

קיו. ויתבאר מה שאמרו 'כפר בעיקר', שהוא כופר בעיקר הבריאה, שעיקרה של הבריאה היא עבור הצדיק. [ע"כ נוסף ע"פ כת"י]. קיח. הרשע שואל, מה העבודה הזאת שאתם עובדים, הרי היא רק לכם ואין לנו שום יתרון ממנה. קיט. מכאן עד וזהו שאמר אף אתה נמחק בדפ"ר ע"י הצנורה, ונוסף ע"פ כת"י. קכ. ובוזה הוציא את עצמו מלהאמין שהוא מכלל הבריאה

ציוני החסידות

להודיע שבחן של ישראל, עד שלא אמרו למשה היאך נצא למדבר ואין לנו צדה לדרך, אלא האמינו והלכו אחר משה, ועליהם מפורש בקבלה 'הלוך וקראת באזני ירושלים לאמר וגו' (יחמיה ג ט) מה שגר נטלו על כך 'קדש ישראל לה' וגו'. ועוד אמרו (בשלח טו דו"ט ג): אחרים אומרים, דבר גדול עשו ישראל, כדי היא האמונה שהאמינו בי שאקרע להם את היס, שלא אמרו למשה היאך אנו יוצאים למדבר ואין בידינו מחיה לדרך, אלא האמינו והלכו אחר משה, עליהם מפורש בקבלה 'הלוך וקראת באזני ירושלים לאמר זכרתי לך חסד נעורך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה', מה שגר נטלו על כך 'קדש ישראל לה' ראשית תבואתו כל אוכליו יאשמו רעה תבא עליהם נאם ה'.

[ומן ניכר שהוא כופר בעיקר. אמרו במכילתא (בשלח מט) דו"ט (י): וייראו העם את ה' (שמות יד טו), לשעבר במצרים לא היו יראים ה' אבל כאן וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו, אם במשה האמינו קל וחומר בה', בא זה ללמדך שכל מי שמאמין ברועה נאמן כאילו מאמין במאמר מי שאמר והיה העולם. כיצא בדבר אתה אומר, וידבר העם באלהים ובמשה (שמות כ ט), אם באלהים דברו קל וחומר במשה, אלא זה בא ללמדך שכל מי שמדבר ברועה נאמן כאילו מדבר במי שאמר והיה העולם.

[ומן ויוצאי מצרים היו מאמינים. כן הוא במכילתא (בשלח מט) דפסח טז (י): 'וגם צדה לא עשו להם' (שמות י טו),

אז הדברים מתפש כפי זה תלוי באמרו

וזהו שאמרה לנו ההגדה לא

ומרור מנחים לפני מתגלין הארת הפ

והמרור קיי. ובזו והאמת והאמונה,

ישראל. ואז פשט לפניו כל הספור ה

באזני הבן. ויאמי שאין בן בשאר ימ

בעולם קיי, על ידי אביו ולהאמין ב

במהרה בימינו יבי נפלאו

כיון שאבותינו ע מתחלה עובדי ה

קרבנו ו בספור הלזה קיי, דג

ומודים לשמו יך והנפלאות שעשה ע

ומגנים כל הרע

קכה. פירוש, לא כל שאינם נראים לעין ותלו כדי שיפעלו את פעולתו

מתוך דאבא, והמר קכו. חשכות הקליפון האדם. קכח. מפני

אפ"ה כמו שכתבו. כן ה' הבל הבלים,

והוא אומר הבל הבלים ויתן המלך את הכסף ב הבלים. וכתב באורחות

את האלהים ידא ואת כ (ט), שלמה חכם וגדול ה

אז הדברים מתישבים בלבם ולא יפנסו באזניו, פי זה תלוי באמונת הלב, ולא כל מוחא סביל דא קימי.

וזהו שאמרה לנו התורה בעבור זה, ודרש בעל ההגדה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך, רצה לומר בליל פסח שאז מתגלין הארת המחין אשר רומזין לזה המצוה והמרור קימי. ובזו הלילה מתגלה אור השכל והאמת והאמונה, וחופף בלילה הזה על כל ירע ישראל. ואז בשתשיב לבך תשובה זו ותגיד לפניו כל הספור הלז, אז בודאי יפנסו דברי האב באזני הבן, ונאמין באמת ביציאת מצרים. מה שאין כן בשאר ימות השנה, שאז החשכות גובר בעולם קימי, על ידי זה לא יוכל הבן לקבל דברי אביו ולהאמין בהם. ויהי רצון שיקים בנו במהרה בימינו פימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות' (מיכה ו טו), אמין: L

כיון שאבותינו עבדו ע"ז נאמנים דברינו כנגותה

מתחלה עובדי עבודה זרה היו וגו' ועכשו קרבנו המקום לעבודתו וגו'. הכונה בספור הלזה קימי, דבאמת בלילה הזה אנו משפחים ומודים לשמו יתברך על כל הטוב והנסים והנפלאות שעשה עמנו בצאתנו ממצרים, וממאסים ומגנים כל הרע של עובדי עבודה זרה קימי.

ביאורי החסידות

אבותינו עובדי עבודה זרה. קכט. במצרים עבדו ישראל עבודה זרה (מסילתא גא מס' דפסחא ט), ובצאתם ממצרים שזכו לצאת מעבודתה מודים על כך, וממאסים את העבודה זרה. קל. על כן אין הצדיק יכול להעיד על מיאוס גונות הרע, כי יאמרו שומעיו שהוא סבור כך מפני שלא טעם את טעמו הערב של החטא.

ציוני החסידות

ועל העליונים, ואחר שראה כל המעשים וניסה כל הדברים והודיע חכמות, סתם כל דבריו ואמר, סוף של כל דבר הוא יראת ה', וכן התחיל במשלי (א ו) 'יראת ה' ראשית דעת', ומסיים 'אשה יראת ה' היא תתהלל' (שם לא ט), ושלמה היה עשיר מכל האדם, דכתיב 'יתן המלך את הכסף בירושלם כאבנים', לו נאה לומר 'הבל הבלים', ואין לעסוק אלא ביראת שמים.

אין הוא במדרש (דני' א טז): אילו אחר אומר 'הבל הבלים', היו אומרים זה אין לו פרוטה לאכול והוא אומר הבל הבלים, אלא שלמה שכתוב בו (מלכ' א י ט) 'יתן המלך את הכסף בירושלם כאבנים', לזה נאה לומר 'הבל הבלים'. וכתב באורחות צדיקים (סקדמת): 'סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם' (קלמ' י ט), שלמה חכם וגדול היה מכל האדם, והיה מלך על התחתונים

הוראת בעצמו שאמר התפאר, אמר לו רצה יתברך יחדושו הדביק יוציאו יווצאי עבדו קימי, ברך יתן ובעבדיו

בור זה לפניך את האב האב גם קימי. אף שנה אף לא יהיו

זע מטעותה, ב. הן ניסי (רמנין שמו) כתוב שמו) שה עבדו, מז שיחבאה

נצא למדבר שה, ועליהם ר' (ימייה כ ט), גרו (נשלם מס') היא האמונה זה היאך אנו והלכו אחרי ושלם לאמר כמדבר בארץ ושיית תבואתו ז'

ומאסו בהרע, ועכשו קרננו המקום לעבודתו קלא.
 וזהו שמספר הכתוב איך ה' יתברך צרף ולבן את
 הפנסת ישראל, ובחר באברהם מפל בני תרת,
 ואחר כך נולד ממנו יצחק והיה בו עוד סיגים, לזה
 הוליד את יעקב ואת עשו קלא, ונתן הקדוש ברוך
 הוא לעשו את הר שעיר קלא, ועדן היה סיגים, אשר
 על פן הצרף יעקב ובניו לירד למצרים, ושמה
 נצרפו כצרף כסף ונתבררו ונתלבנו היטב קלא. וכן
 יהי רצון שנתברר ונתלבן היטב כראוי על ידי
 משיח צדקנו שיבוא במהרה בימינו אמן:
 L

להרמב"ם עונש מצרים כי לא נגזר מי ישעבד

**ברוך שומר הבטחתו לישראל וגו' את
 הקץ וכו', כי גר יהיה זרעך בארץ
 לא להם וכו', והיא שעמדה לאבותינו ולנו
 וכו' מצינו מידם.** הנה הרמב"ם ז"ל (משנת ס"ו
 ס"ה) מקשה, מפני מה נתחייב פרעה ועמו על
 שהשתעבדו בישראל, הלא כך גזר ה' יתברך
 בקרית בין הבתרים, כמפרש בתורה הקדושה כי
 גר יהיה זרעך גו' (כנאשית טו יג) קלא. ותרץ, דבשלמא
 אם היתה הגזירה מפרשת בפרטיות על איזה אמה
 שישתעבדו בישראל, הינו אם היה מפרש הקדוש
 ברוך הוא בגזירתו שיהיו גרים בארץ מצרים

ועבדום וענו אותם, אז היה פרעה ועמו צדיקים
 בנדון זה ונקיים מהענש, מפני שקימו גזרת
 המקום ברוך הוא. אף באמת גזרתו היתה
 סתומה, הינו שאמר כי גר יהיה זרעך בארץ לא
 להם, ולא פרש דוקא פחת איזה אמה ישמעבדו,
 ואם פן כל אחד ואחד מאמות העולם היה יכול
 להשטט עצמו מזה ושלל לשעבד את ישראל,
 ולהתנצל בטענה כי לא עליו נאמר גזרה זו
 שיהיה הוא שליח בדבר, ואפשר על ידי אחר,
 ופרעה עצמו בחר בזה מרצונו וקפצו הרע
 והעביד את בני ישראל בפרך, ויזולךך קבל שכרו
 בשלמות כראוי לוקלי.

להראב"ד מצרים שיעבדו כדי להעניש, ואף הוסיפו
 על הגזירה

והראב"ד ז"ל תרץ בפשוטו, דהקדוש ברוך
 הוא נפרע מן הרע במי שהוא רע
 יותר ממנו, כדי שיתמלא סאתו בזה ויפרע אחר
 כך ממנו גם כן קלא. וכמו שכתוב (שע"י י ט) 'הוי
 אשור שקט אפי' גו' קלא, 'כהתמך שודד תושד'
 גו' (ש"ס נג ט) קלא. ועוד תרץ, שהגזירה לא היתה
 שישתעבדו בישראל בעבודה המפרכת ומשפרת
 את הגוף קלא, רק ועבדום וענו אותם קצת, וזעל

ביאורי החסידות

נעשו. קלא. מפני שפרעה בחר להיות האומה שתרע לישראל,
 ולא היתה הגזירה מיוחדת עליו, על כן נענש כגמולו.
קלא. אדם רע מאוד מקבל לקיים את הגזירה להעניש את
 הרעים ולהרע להם, כדי שברשעותו זו תתמלא סאתו.
קלא. עשיתי את אשור שבט אפי, לרדות בו את עמי (ש"י).
קלא. כהתימך להיות שודד, ככלותך שדיתך באותם שגזרה
 גזרה עליהם להיות שדודים על ידך, תושד (ש"י). **קלא.** מלשון
 הכתוב (שמות ו ט) ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך. ופירש

ציוני החסידות

שהיו רשעים בישראל, כענין שנאמר (ש"ס טו יג) 'כי לא יחדל
 אביון מקרב הארץ'. וכן המצריים, כל אחד ואחד מאותן
 המצריים והמריעים לישראל אילו לא רצה להרע להם הרשות
 בידו, שלא גזר על איש ידוע, אלא הודיעו שסוף זרעו עתיד
 להשתעבד בארץ לא להם.
ונו על דרך אני קצפתי מענו. כן הוא במדרש (שמו"ל ג טו)
 שעל זה נענשו המצרים, וז"ל: משל למלך שאמר לבנו
 יעשה עם פלוני ולא יצערנו, הלך ועשה, אף על פי שעשה עמו
 תנם לא הניח שלא היה מצערנו, כשנתרצה לבנו גזר על מצערנו

קלא. כדי שיאמין הבן כמה שאומר לו אביו בגנות ומיאוס
 העבודה זרה, אומר האב שאבותינו טעמו את טעמה של עבודה
 זרה, וביציאת מצרים הכירו בשפלותה. **קלא.** הרע שבו נפרד
 לעשו, והטוב לבדו ניתן ליעקב. **קלא.** כי אין לו שייכות לארץ
 שהובטחה לאברהם, אף שהוא מזרעו, מפני שעשו אינו אלא
 רע שהתברר ונפרד מישראל. **קלא.** בשעבוד מצרים הזדככו
 ישראל מכל הסיגים, ומאסו בעבודה זרה ובכל הרע.
קלא. הלא פרעה קיים את גזירת הבורא על ישראל, ומפני מה

ונו לכך קיבל שכרו. ברמב"ם: והלא כתוב בתורה ויעבדום
 וענו אותם, הרי גזר על המצריים לעשות רע, וכתוב
 (דברים לט טו) וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ, הרי
 גזר על ישראל לעבוד עבודה זרה ולמה נפרע מהן. לפי שלא
 גזר על איש פלוני הידוע שיהיה הוא הזונה, אלא כל אחד ואחד
 מאותן הזונים לעבוד עבודה זרה אילו לא רצה לעבוד לא היה
 עובד, ולא הודיעו הבורא אלא מנהגו של עולם. הא למה זה
 דומה, לאומר העם הזה יהיה בהן צדיקים ורשעים, לא מפני זה
 יאמר הרשע, כבר נגזר עליו שיהיה רשע מפני שהודיע למשה

הרף 'אני קצפתי מעט
 [183]

ג' תירוצים כמו
**והנה על הקשיא ע'
 ארבע מאות ש'
 משעבדים במצרים רק
 וכבר תרצו המפרשי
 מנין ת' שנה קמי'. או
 היתה מש'**

**והש"ה הקדוש ה'
 ויזדהבור
 כי התעייף עיניך בו**

רש"י בעבודה קשה ו
קמא. כמבואר בתנחומא)
 מהו ידוץ, שראה שידרו שב
קמב. כן הוא ביפה תואר
 (שה"ש נ"א) כי להיות השעו
 הזמן שעבר. **קמג.** כן ו
 לאברהם אבינו בין הבתרי
 וגו', ואי זה זרע, זה יצד
 זרע וכו', יכול כל ארבע
 והלא קתה מיוודי מצרים

להרגן. כך גזר הקדוש בר
 במצרים עד שירצה ויחזירם,
 לא שמרדו בהן, אלא אמר
 ויעשו צרכיהם עד שתשלם ו
 עזו
ונו עיין שם. בראב"ד: אלה
 וחיי ראשי כמעט:
 הבורא לזונים למה זנית, וז
 שעליך גזרת, יאמרו לו הזו
 שלא זנו, הנה לא נתקיימה
 כבר אמרנו שאין בענין הזה
 שאף משה אמר 'כי השחת ו
 כי אחרי מותי, וכל שכן הבו
 וענין המצרים אינה שאלה
 שאין הבורא נפרע מאדם רע
 יחזור ויפרע מן הרע ממנו
 שבט אפי כהתימך שודד תו
 והתפארך עלי, והמצרים גם
 ואילו שמעו למשה בתחלה ו
 טבעו בים, אבל זדונו של פ
 שלוחו הוא גרם לו. והשני,

בעזהש"ת

סדר

הגדה של פסח

עם פירוש

יקר נחמד ונעים, דברים למי שאמרם ראויים, ובו דרושים נפלאים,
דברי עבודה עם שרשי אמונה בהם נמצאים, בשם נקראים,

ויחי יוסף

אשר השאיר אחריו ברכה כ"ק אדמו"ר הרב הגאון הקדוש צדיק יסוד עולם,
המפורסם בכל קצוי תבל בתורתו וצדקתו, פאר הדור, נר ישראל, עמוד ההוראה,
רב פעלים מקבציאל, אשר דלה והשקה תורה ויר"ש לעדרי צאן קדשים

מרו' יוסף זצללה"ה גרינוואלד

בן הגה"ק מרו' יעקב יחזקי' זצוק"ל בעהמח"ס ויגד יעקב

בהגה"ק מרו' בעהמח"ס ערוגת הבשם זצוק"ל

שהי' אב"ד ור"מ בק"ק פאפא יצ"ו

ומנוחתו כבוד בקרית פאפא נ"י.

בעהמח"ס שו"ת ויען יוסף, ויחי יוסף עה"ת, מקואות, וחנוכה

ונלוה לזה דיני בדיקת חמץ וביעורו ודיני הסדר ומנהגיו מסידור דרך החיים ומשו"ע
הרב תניא ז"ל, וענינים נפלאים מסה"ק דרך פקודיך מהגה"ק רבינו מהרצ"א ז"ל
השייכים למצוות הפסח ומושכים את הלב לשרשי האמונה ודרכי העבודה האמיתית
והם שוים ומועילים לכל נפש, ועוד ליקוטים שונים, מוסרים ודינים, רב פנינים
מספרים שונים, ומאמר הקי' מהרה"ק ר"ש מאוסטרפוליא ז"ל שנמצא כתוב שהוא
סגולה גדולה לעיין בו בליל פסח, ולמאמר חד גדיא הוצג פי' מהרה"ק מהר"ם
מטשערנאבל זי"ע מסה"ק לקוטי תורה ע"ד התעוררות לעבודת הבורא יתב"ש.

יצא לאור ע"י בני המחבר

פה ברוקלין

שנת תשנ"ב לפ"ק

קדושת לוי הנ"ל, והיינו דפרש"י
 אותה ימין עלמנו דהיינו מדת
 החסד שהליל את ישראל אותה
 ימין עלמנו דהיינו צמדת החסד
 נענשו המלרים, ולא' מזד
 הגזורה, כדי שלא תהא למדת

ובאתות, זה המטה, כמה
 שנאמר ואת המטה
 הנה תקח בידך אשר תעשה
 בו את האתת.

הדין מקום לקטרג, והיינו דפרש"י מה שא"ל לאדם לעשות שתי מלאכות זיד אחת, ר"ל
 דצטרודס אין זיכלתו להשתמש צמדת החסד וצמדת גזורה צדדי, דנהי שמכה את
 האיש שהכה את צנו מחמת האהבה שיש לו על צנו, מ"מ צעת שלוקהו כצר פסק
 מלהשתמש צמדת החסד ומשתמש רק צמדת גזורה, אצל לא כן צהקצ"ה שהשתמש צמדת
 החסד ומדת גזורה כאחת צעת שלקה המלרים.

ועפ"י האמור יל"פ מאמר המדרש עכ"פ כי קרוז היא, שנא' לצניי עם קרוזו, וי"ל
 דהנה צקרי"ס נתגלה דמה שהעניש הקצ"ה את המלרייס הי' מחמת אהבת
 ישראל עפ"י מה שביאר אדמו"ר ז"ל צם' קרל"ד החילוק בין הנסים שהיו צים להנסים
 שהיו צמלרים, דהעשר מכות הי' עונש המלרים צדרך נס והללת ישראל צדרך העצב, לא
 כן צקרי"ס דהללת ישראל הי' צדרך נס ועונש המלרים צדרך העצב, ומזה נתצטר גודל
 אהבתו ית"ש לעם קרוזו, והיינו דמסמיך המדרש הפסוק לצניי עם קרוזו, דממה
 שהנהיג הקצ"ה את ישראל דרך ים סוף נתגלה מה שאמר הכתוב לצניי עם קרוזו, דאף
 מה שהעניש המלרייס הי' מחמת אהבת ישראל כדי שלא יהי קטרוג מקום לחול על
 ישראל.

והבתי כל בכור בארץ מצרים אני ולא שרף וכו', וי"ל העטם למכ הי' מכות
 צכורות ע"י הקצ"ה צכצודו וצעלמו דאיתא צמדרש (ילקוט רל"ד) דשרו של
 מלרים עטן מה נשתנו אלו מאלו הללו עוצדי ע"ז והללו וכו' והשיב הקצ"ה כלום אחת
 דן אונס כרלון וכו' דצניי הי' להם מחשבה עוזה, וכמו"כ הי' צמכת צכורות
 דכתיב (שמות י"ב) אשר פסח על צתי צניי ואת צתינו הליל, מדקרא הכי הללה
 מכלל דהי' קטרוג עליהם אס להינלל, וצכורי ישראל זכו להינלל צזכות מחשבתם העוזה,
 ועי' תוס' שבת (דף י"ב) דהמלאכים אינס יודעים מחשבות צני אדם, ע"כ לא
 היתה מכת צכורות ע"י מלאך כי המלאכים אין מכירין המחשבות ולא יצחנו
 צין צכורי מלרים לצכורי ישראל, להכיר מחשבתם העוזה אצל לפניו ית'
 נגלו מחשבתם העוזה של צניי לכן צא צכצודו וצעלמו להכות צכורי מלרים.
 (ועי' לעיל צפיסקא הא לחמא עניא, ולהלן צמכת צכורות). L

ואת המטה הזה וגו' אשר תעשה בו את האותות, הנה כתיב (שמות ז) ויצלע
 מטה אהרן את מטותם, פירש"י מאחר שחזר ונעשה מטה צלע את כולן,

ובמופתים, זה הדין
 שנאמר

מופתים בשמים וב

כשאומר (דם ואש ותמרות עשן) ישפוך ג'
 האצבע אלא מהכוס עצמו לתוך כל
 הקליפ' הנקרא ארוז, וכן יעשה בשפיכת היין
 מכה שפיכה א' וכן בסימניהן, ואפשר שהט'
 יצאו ממלכות הנקרא כוס ישועות של ברכה,
 יין אחר, האריז"ל.

נהג לשפוך הטיפין יין מהכוס לו
 ואח"כ שפכו היין לחו

(מעיף שלש טיפין מהכוס וזו)

דם, ואש, ותמרות

ומפני מה לא הזכיר מכל העשר מכות א'
 לפי כשתצרך אותיות שניהם עולינ'
 וחמשים והוא כנגד חשבון הגדול שדורש
 במכות שעל הים, ומכללן אתה למד מכ
 וכשתצרך חרב ומטה עמהן עולים ארבעתן
 ת"ק עולה חשבון כל המכות לפי חשבון כי
 בהן, וי"ד היתרין כנגד י"ד אותיות הכלולים
 במצרים, ערב כתוב בלא וי"ו, בכרת בל
 יו"ד, כנס בלא יו"ד. (סידור ג')

הסע"א וצלעו צתוך מטה אהרן, עג
 זה מוכיח דהיה מכה דקדושה דחלק
 המטה סימן עוז לעשות צו ניסים וי'
)

ואת המטה הזה תקח בידך, ו
 על המטה כג

אשר תעשה בו את האותות,
 כמ"ש להלן שכל מכה וי

מקורות וציטוטים

קכב. מדרש אבכ"ד לעיל אות קי.
קכג. מדרש אבכ"ד להלן אות קלב.
קכג*. מדרש אבכ"ד וראה וארא אות ל, לד.

מוסף ילקוט

פסוק כד. וישקף הי על מחנה מצרים. ילקוט שה"ש רמז חתקצב: כשהמקום מביא טובה לעולם, בהשקפה הוא מביאה, שנאמר וישקף הי על מחנה מצרים ויהם הי את סחנה מצרים. לעיל סוף את צ, משפטים אות תעט. ילקוט שמואל ריש רמז קד: א"ר אבא בר כהנא, שלש מלחמות של מהומה הבטיח הקב"ה שהוא עושה ושלשתם עשה להם... ר"י סימן מוסף תרתי: ויהם הי את מחנה מצרים, ויהיה ביום ההוא תהיה מהומת הי וגו'.

ילקוט מפרשים קכב. פרשת דרכים יד.

זית רענן

קכב. מרחוק, אף על פי שלפניהם יש גם כן ציציות מכל מקום היה רוצה לכל צד למצוא מצוה.

קכב ויהם להם חומה, בשעה שירדו ישראל לים ירד גבריאלי עמהם והקיפם ושמרם בחומה, והיה מכריזו (בין מים למים) בפמים, למין, הנהרו בישראל שעתידין לקבל התורה מימינו של הקדוש ברוך הוא. ולשמאל, היה אומר, הנהרו באלו שעתידין להניח תפלין בשמאל. ולמים שלפניהם היה אומר, הנהרו באלו שעתידין שיהיו חותמין לפניו בפריה. ושלאחריהם היה אומר, הנהרו באלו שעתידין להראות קשר של תפלין וכנף ציציותיהן מאחריהן. ודבר אחר, ויהם להם חומה. שירד סמאל ואמר לפניו, רבוננו של עולם, לא עבדו ישראל עבודה זרה במצרים ואתה עושה להם נסים. והיה משמיע קולו לשר של ים ונתמלא עליהם חמה ובקש לטבען. מיד השיב לו הקדוש ברוך הוא, שוטה שבעולם, וכי לדעתם עבודה והלא לא עבדוה אלא מתוך שעבוד ומתוך טרוף דעת ואתה דן שונג כמזיד ואנס כרצון. בין ששמע שר של ים, אותה חמה שנתמלא על ישראל החזירה על מצרים, שנאמר (להלן פסוק כח) וישבו הפמים, שישבו מישראל על מצרים.

פסוק כד

רמז וזה רמז ויהי באשמרת הבקר וישקף הי. כלילה רצה גבריאלי להרג את מצרים. אמר לו הקדוש ברוך הוא, המתן להם עד אותה שעה שפעל אביהם עמי שנאמר (בראשית כב, ג) וישכם אברהם בבקר. בין ששמע גבריאלי כך לא נגע בהן כל הלילה, שנאמר (לעיל פסוק כ) ולא קרב זה אל זה, "כל הלילה". היו המצריים עושין כשפים ועולין מן הים. אמר הים, פקדון שהפקיד לי הקדוש ברוך הוא היאך אניחנו, מיד היו הפמים רצין אחר כל מצרי ומצרי ומורידן לים, שנאמר (להלן פסוק כו) ומצרים נסים וגו', לקראתם לא נאמר אלא "לקראתו" של כל מצרי ומצרי. קכג* שני מכשפים היו במצרים יוחני וממרא ועשו להן כנפים בכשפים ופרחו באויר ונתלו ברומז של עולם. אמר גבריאלי, (להלן טו, ו) "ברב גאונך תהרם קמיה". מיד אמר הקדוש ברוך הוא למיכאל, לך ועשה בהם דין, תפסן מיכאל בציצת ראשן וקעקען על פני הפמים, הדא הוא דכתיב (תהלים עז, ג) "אתה פוררת בענף ים שברת ראשי תנינים על הפמים".

קכד ויהי באשמרת נ בבקר, שבזכות תפילתן אברהם, (בראשית כב, ש"א טו, יב) וישכם וישקף הי על עולם הפא, שג ויהי באשמרת הבקר דאז הקב"ה כועס על א המצריים. שנאמר וישק קרוי רופא לכל פאי (ורמיה יו, יד) ורפאני ארפה וגו'. בא ורז ורם במה שהוא מכה אינ כן אלא במה שהוא מכה ובסערה הכהו, שג ורפאהו, שנאמר (שם הגלה הקדוש ברוף יעיב, ובעבים גאלן לא פורן אלא פיוניו הקרים פיוני הנאיור אלא פיונים, שנאמר ישראל אינו מברכן ממעון קדשך. בה אלא מחנה מצרים אותו כפיט, וע

קכה וינסר את אפ שלמעלן גשרפו גל רצות ונקנסות על כסף וזהב ואבנים כמכילתא כאן פ"ה) ו צנורות של אש כן